

KONGSBERG
KOMMUNE

Planstrategi for Kongsberg 2024-2027

Vedtatt av kommunestyret per 18.09.2024

Behandling i Kommunestyret - 18.09.2024 :

Ole Gustav Lia (Sp) ble innvilget permisjon. Kommunestyret var vedtaksført med 34 medlemmer.

Ingebjørg Trandum (Ap) fremmet på vegne av (Ap) følgende tilleggsforslag:

Temaplaner for renovasjon legges inn i 2026 i tillegg til formannskapetets forslag

Terje Navjord Jensen (H) fremmet følgende:

Forslag til vedtak: Byutviklingsstrategi med byromsstrategi flyttes fra 2026 til 2025 (tabell side 15). Dette inkluderer arbeid med Byromsplan med handlingsplan samt Områdesatsninger nevnt på side 38

Kommunestyret ble gjort oppmerksomme på at det heter byromsplan, og ikke byromsstrategi.

Votering:

Det ble først votert over innstillingen fra formannskapet:

Enstemmig vedtatt.

Det ble så votert over forslaget fra Ingebjørg Trandum (Ap):

Enstemmig vedtatt.

Det ble så votert over forslaget fra Terje Navjord Jensen (H):

Enstemmig vedtatt.

Vedtak i Kommunestyret - 18.09.2024 :

Forslag til kommunal planstrategi vedtas i henhold til plan- og bygningsloven § 10-1.

Temaplaner for renovasjon legges inn i 2026 i tillegg til formannskapetets forslag

Byutviklingsstrategi med byromsplan flyttes fra 2026 til 2025 (tabell side 15). Dette inkluderer arbeid med Byromsplan med handlingsplan samt Områdesatsninger nevnt på side 38

Innhold

1 Innledning	3
Hva er en planstrategi?	3
Prosess	3
2 Det kommunale plansystemet	5
Det kommunale plansystemet	5
Kommunens plantyper	6
Anbefalt prosess for utarbeiding eller revidering av planer i kommunen	7
Viktigheten av et realistisk budsjett	7
3 Internasjonale, nasjonale og regionale rammer.....	8
FNs bærekraftsmål.....	8
Statlige planretningslinjer	9
Nasjonale forventninger.....	10
Regionale føringer	11
Nasjonale forventninger og kommunale ressurser	11
4 Kort sagt! Kunnskapsgrunnlag, utfordringsbilde og planbehov	12
Kunnskapsgrunnlag.....	12
Status Kongsberg og planbehov - kortvarianten	13
5 Tabell over Kongsberg kommunes planer.....	14
Tabell over kommunens politiske planer	14
Administrative planer og dokumenter som ikke skal på høring og som fremmes som orienteringssaker ved revidering.....	16
6 Status Kongsberg og vurdering av planbehov	18
6.1 Samarbeid og god planlegging	18
6.2 Klima og miljømessig bærekraft.....	19
6.3 Sosial bærekraft	23
6.4 Økonomisk bærekraft	30
6.5 By- og tettstedsutvikling	33
6.6 Samfunnssikkerhet og beredskap.....	40
7 Revidering av kommuneplanen og andre arealplaner.....	42
Samfunnsdel med arealstrategi	42
Arealdel og behov for utredninger.....	43
Etablering av nye kommunale formålsbygg må sees i sammenheng med langsiktig arealstrategi.....	43
8 Kilder og referanser	44

1 Innledning

Hva er en planstrategi?

Kommunen skal utarbeide kommunal planstrategi minst én gang i hver valgperiode og vedta den senest innen ett år etter kommunestyrets konstituering (PBL §10-1).

Kommunal planstrategi skal omfatte kommunens strategiske valg knyttet til utviklingen av kommunesamfunnet. Det gjelder både langsiktig arealbruk, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunenes planbehov i valgperioden.

Kommunal planstrategi har ingen direkte rettsvirkning i forhold til kommunens innbyggere, men gir føringer for det videre planarbeidet i kommunen.

Formålet med en kommunal planstrategi er å gi en systematisk vurdering av kommunens planbehov og avklare hvilke planoppgaver kommunen skal prioritere i denne kommunestyreperioden. Utgangspunktet er dagens situasjon og de utfordringer kommunen står foran, samt føringer gitt av nasjonale og regionale myndigheter.

Planstrategien skal, sammen med kommunens planverk og budsjett, fungere som politikernes styringsverktøy. Det er spesielt tatt stilling til om kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal revideres.

Et viktig mål er å begrense tallet på planer, men ha gode planer som virker, og fører til riktig handling og gjennomføring. Det skal være god sammenheng mellom utfordringene i kommunen og planverket. Det er viktig med synliggjøring av kostnadsbehovet knyttet til planbehovene.

Prosess

I plan- og bygningsloven heter det: "Forslaget til planstrategi skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling. Kommunen bør vurdere om det er behov for ytterligere medvirkning og debatt utover dette."

Utarbeidelsen av Planstrategi for Kongsberg 2024-2027 har vært ledet av fungerende kommuneplanlegger Vilde Selvig, og arealplanlegger Anne Kjersti Løvstad, i samarbeid med kommunalsjef for Tekniske tjenester og Samfunnsutvikling Martin Hartmann Aasness. Samfunnsutviklingsgruppa og KLG har vært rådgivende grupper. Alle kommunalsjefer med sine administrative ledere har vært involvert i prosessen. Oppstart av planstrategien har blitt behandlet i formannskap 15.11.24 og kommunestyret 06.12.24, slik at politikerne har hatt mulighet til å gi signaler og retning på arbeidet. Videre har tjenesteområdene i kommunens administrasjon vært godt involvert i prosessen, samt samfunnsutviklingsgruppa, KLG (kommunedirektørens ledergruppe), Kongsberg Tomteselskap og Kongsberg Kommunale Eiendom.

Nabokommuner, statlige og regionale myndigheter, og regionale og lokale organisasjoner har blitt varslet ved oppstart og fått anledning til å uttale seg. Planstrategien ligger tilgjengelig på kommunens nettsider i 30 dager før vedtak i formannskapet og kommunestyret. I løpet av denne perioden vil det bli holdt orienteringssaker i alle utvalgene (formannskapet, UMU, UKO og UHO) om innholdet i planstrategien, hvor politikerne vil få anledning til å komme med innspill. Denne prosessen mener vi ivaretar behovet for bredt involvering og forankring i administrasjonen og blant politikerne, samtidig som prosessen blir effektiv. Vi ønsker å legge fokuset på medvirkning og debatt til arbeidet med rullering av samfunnsdelen, med oppstart høsten 2024.

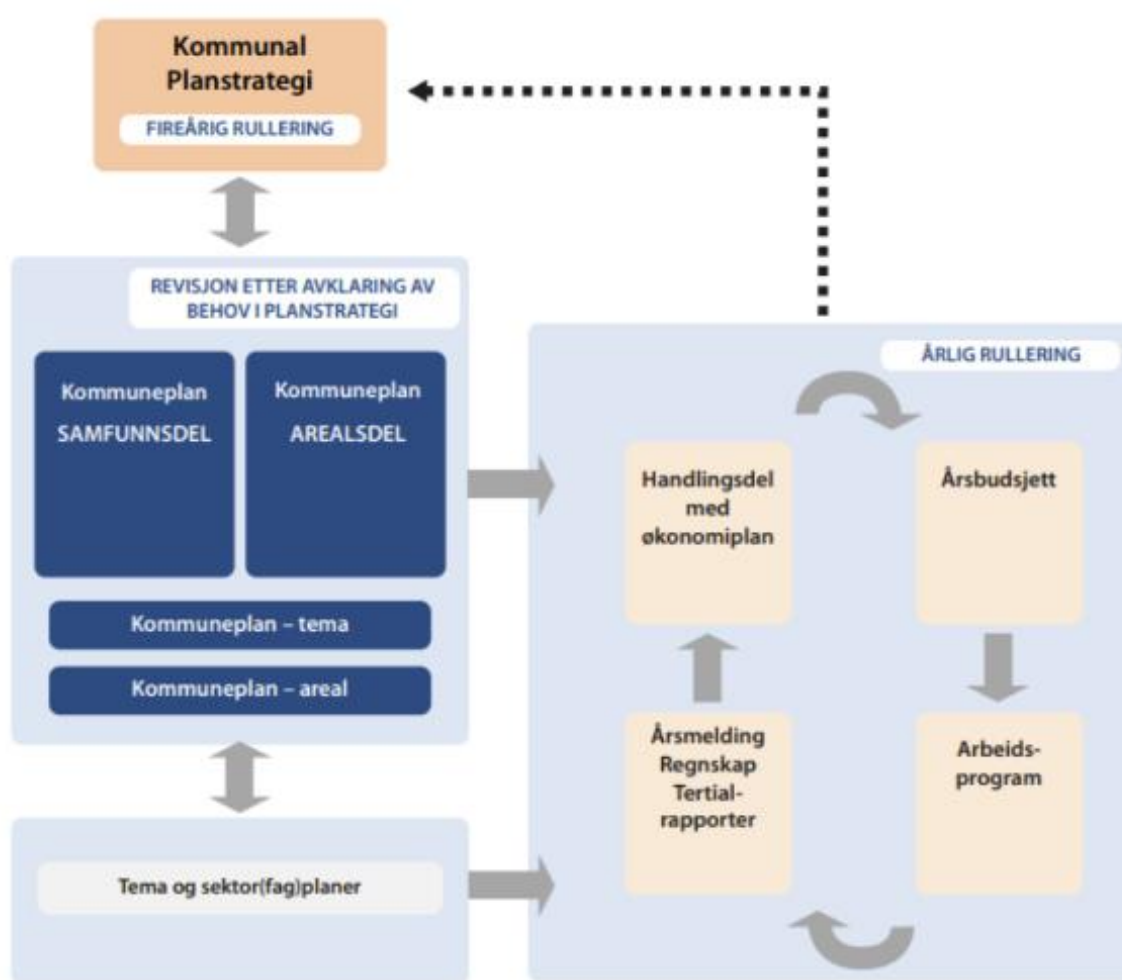
I denne planstrategien for Kongsberg kommune for 2024-2027 legges det til rette for at kommunen får det planverket som er nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling. Temaene i planstrategien spenner fra arealbruk til industriutvikling, fra omstilling i tjenestene på grunn av endret befolkningsutvikling, til kulturtilbud. Utgangspunktet for kommunens planarbeid er de utfordringene og mulighetene som finnes i kommunen.

Politisk oppstartsvedtak:
Følgende føringer legges til grunn ved utarbeiding av planstrategi for perioden 2024 – 2027. 1. Det skal legges opp til en relativt enkel prosess ved utarbeiding av kommunal planstrategi for perioden 2024 – 2027. 2. I ny planstrategi skal gjeldende plangrunnlag gås gjennom med tanke på å begrense tallet på planer, men ha gode planer som virker og fører til riktig handling og gjennomføring. Det skal være god sammenheng mellom utfordringene i kommunen og planverket. 3. I arbeidet skal det legges til grunn et mål om å knytte prioriteringen av planene til kommunens Økonomi og handlingsplan for 2024-2027. Det er viktig med synliggjøring av ressursbehov/kostnadsbehovet knyttet til planbehovene. 4. Kommunedirektøren legger frem forslag til planstrategi til kommunestyret i andre kvartal 2024, etter forutgående behandling i formannskapet.

2 Det kommunale plansystemet

Hensikten med kommunale planer er å løse de utfordringene kommunen har i dag og som kommer framover i tid. De skal legge til rette for at kommunen styres i ønsket retning, ivaretar kvalitet og likebehandling i tjenestene, og at ressursene utnyttes best mulig. Et godt utviklet plansystem kan bidra til mer forutsigbarhet og mulighet for påvirkning.

Det kommunale plansystemet

Figur 1. Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet.

Denne figuren viser både kommunens planhierarki, og prosessen for kommunens planarbeid og økonomi- og budsjettarbeid.

Det kommunale plansystemet består av et fireårshjul, med planstrategiens fireårige rullering, og et årshjul, med handlingsdel med økonomiplan med årlig rullering.

Det skal være en tydelig sammenheng mellom fireårs-hjulet: målene i kommunens overordnede planer, arealdel, og tema/sectorplaner - og årshjulet: prioriteringene i økonomiplanen. Det betyr både at prioriteringene i økonomiplanen må følge opp målene satt i planverket, og at planverket med sine målsettinger, handlingsplaner og tiltaksplaner må være realistiske i forhold til kommunens budsjett.

Kommunens plantyper

En tydeligere definisjon av plantyper kan gjøre planprosesser mer effektive og lette diskusjonene omkring hva slags planverktøy som er det mest nyttige grepet for å løse den aktuelle utfordringen. Alle planer kommunen har, skal være tydelig definert innenfor dette hierarkiet.

- Planstrategi
- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel
- Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan og årsbudsjett
- Geografiske kommunedelplaner og reguleringsplaner

I tillegg til disse er det strategier, tematiske kommunedelplaner, temaplaner og handlingsplaner. Dette er planer som følger opp og utdyper overordnede mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel og som gjelder for et fagområde, et tjenesteområde, eller på tvers av tjenesteområder.

Strategier er overordnede dokument med klare formål og langsiktige veivalg. En strategi skal ha mål og/eller satsningsområder, men skiller seg fra temaplan ved at den ikke må ha tiltak.

En tematisk kommunedelplan er en overordnet plan for et avgrenset tema eller fagområde, og har mange likhetstrekk med strategien. Det stilles krav i Plan- og bygningsloven til tematiske kommunedelplaner. Planprosessen skal være som for kommuneplaner, og tematiske kommunedelplaner skal ha en handlingsdel med tiltak som revideres årlig og kobles til kommunens økonomiplan.

Temaplaner kan følge opp en overordnet strategi eller utarbeides med grunnlag i samfunnsdelen. Temaplanen bygger på kommuneplanens mål, og *kan* også ha egne tiltak. For planer som omhandler kommunal infrastruktur er *hovedplaner* et innarbeidet begrep. En hovedplan er en type temaplan. En temaplan skal ha en strategisk tilnærming og er på et høyere nivå enn budsjettene. En temaplan skal behandles politisk.

Handlingsplaner angir tiltak for å gjennomføre en vedtatt strategi eller plan, eller konkretiserer oppfølging av samfunnsområder der utfordringer og mål er klarlagt gjennom politiske vedtak eller kommuneplanens samfunnsdel. En handlingsplan kan

utarbeides som et selvstendig dokument eller være del av en strategi eller en temaplan. En handlingsplan kan om ønskelig revideres oftere enn strategien/temaplanen den tilhører.

Tiltak som vedtas gjennom planer og strategier skal beskrives slik at de kan prioriteres inn i kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan.

Bakerst i dette dokumentet finnes en oversikt over hvilke planer som skal politisk behandles, og hvilke planer kommunen har som skal administrativt behandles og orienteres om politisk.

Anbefalt prosess for utarbeiding eller revidering av planer i kommunen

For å skape forutsigbarhet for politikere, og for å gi en veiledning til de ulike tjenesteområdene som skal utarbeide planer, bør det lages en anbefaling til prosess for utarbeiding eller revidering av planer i kommunen. I alle planer må det fremkomme hvordan planen inngår i kommunens plansystem og hvilke mål, strategier eller føringer planen oppfyller. En slik anbefaling kan si noe om oppstart, intern prosess og samhandling, høring, politisk behandling, medvirkning osv.

Viktigheten av et realistisk budsjett

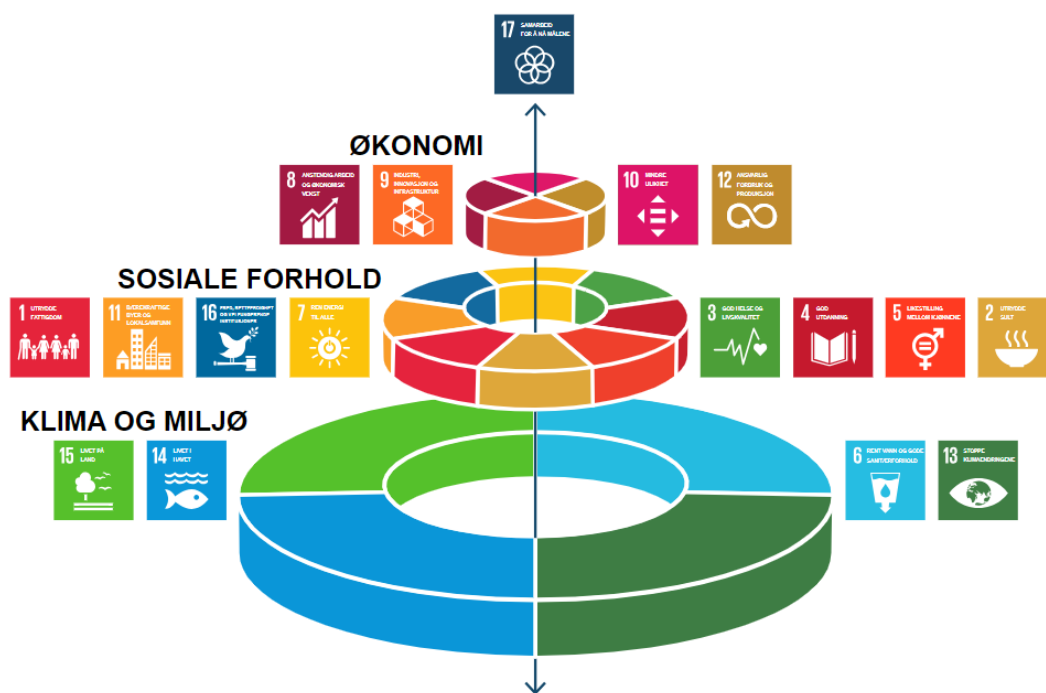
Kommunen har etter krav i kommuneloven plikt til å utarbeide en økonomiplan med inndekning for planlagte utgifter. De årlige budsjettdokumentene inneholder et driftsbudsjett, et investeringsbudsjett og en handlingsplan.

Budsjettene har fireårige perspektiv, i likhet med valgperiodene. Driftsbudsjettene vedtas for hvert kalenderår, og gjenspeiler at skatteinngang og rammeoverføringer fra staten skjer på basis av Stortingets vedtak for ett år av gangen. Investeringsbudsjettet bør synliggjøre hvilke investeringer som er prioritert innenfor fireårsperioden innenfor gjeldende planverk.

Forslag til budsjett uttrykker kommunedirektørs prognose for årets som kommer, beskriver foreslåtte rammer for finansiering av tjenestene og beskriver prioriteringer foreslått av kommunedirektøren innenfor ulike tjenesteområder. Selve budsjettvedtaket uttrykker kommunestyrets vilje og inneholder ofte verbalvedtak i tillegg til de økonomiske rammene. Budsjett og handlingsplaner er med andre ord et svært sentralt virkemiddel for politiske styring.

3 Internasjonale, nasjonale og regionale rammer

FNs bærekraftsmål

Figur 1: Rettighetshaver: Distributør FN-sambandet, Stockholm Resilience Center, Stockholm University

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Regjeringen forventer at kommunene legger bærekraftsmålene til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. En kjent definisjon på bærekraftig utvikling er: «En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov.»

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, sosiale faktorer og økonomi. Det er den samlede ivaretagelsen av disse tre dimensjonene som avgjør om noe er bærekraftig.

I utgangspunktet er alle FNs bærekraftsmål likestilte; ingen mål er viktigere enn andre. Men forskere ved Stockholm Resilience Centre har laget en modell, kalt bryllupskakemodellen, som viser at noen mål faktisk er viktigere og mer grunnleggende enn andre. Planeten vår har noen tålegrenser, og derfor må bærekraftsmålene som handler om å bevare naturen og miljøet og å stoppe klimaendringene, settes først. Vi kan

ikke gå utover planetens tålegrenser, for det vil føre til konsekvenser som vil gjøre det vanskelig for oss mennesker å leve her.

Samarbeid anses som så viktig at det har fått et eget bærekraftsmål. Verden må gå sammen på nye måter for å nå verdenshistoriens tøffeste mål. For å oppfylle bærekraftsmålene kreves nye og sterke partnerskap mellom myndigheter, næringslivet og lokalsamfunnet (Kilde: Nordland Fylkeskommune <https://www.nfk.no/tjenester/klima-miljo-og-natur/planer-og-foringer/fn-s-barekraftsmal/>).

Felles:	Klima og miljø:	Sosiale forhold:	Økonomi:
17 Samarbeid for å nå målene	6 Rent vann og gode sanitærforhold 13 Stoppe klimaendringene 14 Livet i havet 15 Livet på land	1 Utrydde fattigdom 2 Utrydde sult 3 God livskvalitet 4 God utdanning 5 Likestilling mellom kjønnene 7 Ren energi til alle 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn 16 Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner	8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst 9 Industri, innovasjon og infrastruktur 10 Mindre ulikhet 12 Ansvarlig forbruk og produksjon

Kongsberg kommune jobber for å legge FNs bærekraftsmål til grunn for kommunens planlegging. Vi må ha med oss at dette er internasjonale mål, og at noen av målene må jobbes med med bakgrunn i Kongsberg og Norges rolle og bidra i verdenssammenheng, mens andre mål må jobbes med i mer lokal skala. I samfunnsdelen, og annen overordnet planlegging, bør kommunen ta tak i de målene som ansees som mest relevant i Kongsberg kommune. I planstrategien er de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling, samt målet om samarbeid, viktige premisser i beskrivelsen av utfordringsbildet.

Statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer brukes til å konkretisere nasjonalt viktige tema i planleggingen. Retningslinjene er tydelige på mål og verdier som skal legges til grunn, og på hvordan ulike hensyn og interesser skal ivaretas og vektas. Statlige planretningslinjer kan være både tematisk og geografisk avgrenset.

Gjeldende statlige retningslinjer med betydning for planlegging i Kongsberg kommune:

Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (1994)	
Rikspolitiker retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen (1995)	
Statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal og transportplanlegging (2014)	Ny utgave er på høring.
Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)	Ny utgave er på høring

Nasjonale forventninger

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp av kommunene og fylkeskommunen i planstrategier og planer. Forventningene ligger også til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen, og kan gi grunnlag for innsigelse. De nasjonale forventningene gir føringer for arealbruk og samfunnsutvikling, og utgjør sammen med kommunenes egendefinerte utfordringer og regionale føringer en viktig ramme for lokal planlegging.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 er delt inn i fem kapitler, kort oppsummert:

1. Samordning og samarbeid i planleggingen: Handler om at vi skal ha oppdaterte planer, effektive og involverende planprosesser, kunnskapsbasert planlegging og god samordning mellom myndighetene.
2. Trygge og inkluderende lokalsamfunn: Handler om at vi skal ha levende byer, tettsteder og bygder. Vi skal ha nok og varierte boliger, gode fysiske rammer for hverdagslivet. Vi skal bruke natur- og kulturmiljø som en ressurs i arealbruken. Vi skal sikre bedre levekår og folkehelse for befolkningen. Vi skal legge til rette for varierte møteplasser og tilbud.
3. Velferd og bærekraftig verdiskaping: Handler om å legge til rette for grønne industrinæringer, sikre tilgang på kompetanse, arbeidskraft og gode tjenester. Vi skal sikre god infrastruktur som grunnlag for verdiskaping. Vi skal tilrettelegge for natur- og kulturbasert næringsliv. Og vi skal ha fokus på verdiskaping i en sirkulær økonomi.
4. Klima, natur og miljø for framtida: Handler om behovet for helhetlig planlegging for å nå klima- og miljømålene. Det handler om at vi skal forebygge klimautslipp og sikre muligheten for karbonopptak. Det handler om å bevare naturmangfold, friluftsinnteresser og kulturmiljø, samt rene og rike vann og vassdrag.

5. Samfunnssikkerhet og beredskap: Handler om naturfarer og klimatilpasning, forsvarrets arealbehov, vern av dyrka jord, rent og trygt drikkevann, samt at risiko- og sårbarhetsanalyser skal være grunnlag for bedre planer.

Statsforvalterens forventningsbrev

Statsforvalteren utarbeider hvert år et forventningsbrev hvor de setter søkelys på prioriterte kommunale oppgaver. Forventningsbrevet er skrevet til både politikere og administrasjonen i kommunen, og skal være med på å skape et godt grunnlag for samarbeid og dialog gjennom året

Regionale føringer

Regionale planer er de overordnede verktøyene fylkeskommunen benytter i sin rolle som utviklingsaktør, og de skal bidra til sosial, fysisk, økonomisk og miljømessig utvikling i fylket

- Gjeldene regional planer med betydning for Kongsberg kommune.
- Fylkesdelplan for Blefjellområdet, vedtatt 2002-2015.
- Helhetlig plan for Oslofjorden
- Lokalt tiltaksprogram for vannområdet Numedalslågen (vedtatt av kommunene). (en del av Vestfold og Telemark vannregion)
- Regional vannforvaltningsplan for Vestfold og Telemark/Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken.
- Regional plan for areal- og transport i Buskerudbyen 2013-2023
- Regional plan for verdiskapning og næringsutvikling i Buskerud 2015-2020 (retningsgivende)
- Regional plan for kunnskapssamfunnet 2016-2020
- Regional plan for kulturminnevern i Buskerud 2017-2027
- Regional plan for areal og transport i Buskerud 2018-2035 med handlingsprogram
- Fylkesdelplan for avkjørsler og byggegrenser langs riksvegnettet i Buskerud Del I og II
- Kollektivtransportplan for Buskerud fylke mot 2030, vedtatt 2012.

Nasjonale forventninger og kommunale ressurser

De nasjonale forventningene og kommunens lovpålagte oppgaver er mange. Innenfor alle tjenesteområdene og fagområdene vil det være en krevende oppgave å prioritere og fordele ressurser. Når vi ser stort på det, som vi gjør i planstrategiarbeidet, ser vi at det alltid vil være et gap mellom forventninger og gjennomførbarhet for en kommune med begrensede midler, ressurser og virkemidler. Det er derfor helt nødvendig å gjøre prioriteringer, og å ha et langsiktig perspektiv på hvordan kommunen utvikler og gjennomfører sine oppgaver.

4 Kort sagt! Kunnskapsgrunnlag, utfordringsbilde og planbehov

Kunnskapsgrunnlag

I forbindelse med budsjettarbeidet 2024 er det laget et kunnskapsgrunnlag og beskrevet et utfordringsbilde. Dette kunnskapsgrunnlaget og utfordringsbildet danner sammen med innspill fra kommunenes ulike planområder grunnlaget for vurderingene i planstrategien. Analyser, empiri og data i temaplaner vedtatt siste år utgjør også en viktig del av kunnskapsgrunnlaget (eksempelvis ny temaplan barnehage- og skolestruktur, ny boligsosial plan, temaplan for psykisk helse m.fl.). Folkehelseoversikten skal ligge til grunn for planstrategien. Det samme skal kommunens Helhetlige Risiko- og sårbarhetsanalyse.

Noen av de viktigste utviklingstrekkene herfra utdypes i relevante delkapitler i kapittel 5, Kongsbergs hovedutfordringer og kommunens planbehov.

Lenker til kunnskapsgrunnlag:

[Kommuneplan og temaplaner](#)

[Økonomi- og handlingsplan 2024-2027](#)

[Risiko- og sårbarhetsanalyse - Kongsberg kommune 2022](#)

Folkehelseoversikt 2024 (lenke kommer)

Status Kongsberg og planbehov - kortvarianten

Korte stikkord om viktige trekk ved samfunnet og hvilke planer som skal prioriteres i denne kommunestyreperioden. En utdypende beskrivelse av utfordringsbildet og vurdering av planbehov finnes i kapittel 6.

Utfordringsbilde og mulighetsrom	Prioriterte planbehov i kommunestyreperioden
Samarbeid og god planlegging Store og komplekse utfordringer for kommunen som bare kan løses godt gjennom helhetlig og god planlegging, og samarbeid på tvers.	• Planstrategi • Kommuneplanens samfunnsdel med langsiktig arealstrategi • Kommuneplanens arealdel • Eiendomsstrategi (KKE) • Arbeidsgiverstrategi
Klima og miljø • Klimaendringer • Miljøutfordringer • Tap av natur • Klimarisiko	• Kommunedelplan for Klima og miljø • Nytt klimabudsjett og klimaregnskap hvert år • Hovedplan vann og avløp • Temaplan overvann
Sosial bærekraft • Endret befolkningssammensetning • Psykiske plager og lidelser • Sosial ulikhet og utenforskap • Rekrutteringsutfordringer	• Folkehelseoversikt • Temaplan kultur • Strategisk plan - helse og mestring • Temaplan oppvekst
Økonomi • Kommunens økonomi • Kommunens velferdstjenester • Bærekraftig verdiskapning • Energibehov • Tilrettelegging for kommunens eksisterende og nye næringer	• Økonomiplan 2025, 2026 og 2027 • Arbeidsgiverstrategi • Revidering og sammenslåing av Reiselivsstrategi og Handelsstrategi
By- og tettstedsutvikling • Trygg og inkluderende by og tettsteder • Ønske om vekst – konkurranse om innflyttere • Gode fysiske rammer for hverdagslivet • Attraktive sentrumsområder • Nok og varierte boliger • Natur og kulturmiljø som en ressurs • Levekår, folkehelse, møteplasser og tilbud	• Kommuneplanens samfunnsdelen med langsiktig arealstrategi • Kommuneplanens arealdelen • Eiendomsstrategi (KKE) • Byutviklingsstrategi, inkludert byromsplan • Sykkelplass • Kommunedelplan for kulturmiljø • Hovedplan Vann og avløp • Hovedplan Vei • Kulturanleggsplan
Samfunnssikkerhet og beredskap • Samfunnssikkerhet – naturfare og sikkerhetspolitisk fare	• Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) • Kommuneplanens arealdel

5 Tabell over Kongsberg kommunes planer

Tabell over kommunens politiske planer

Denne tabellen gir en oversikt over alle kommunens politiske planer, når i kommunestyreperioden de er tenkt revidert eller utarbeidet, og hvilken kommunalsjef som har ansvar for de (blå overskrifter). Arbeidet vil i mange tilfeller involvere bredt på tvers av kommuneorganisasjonen. Planene i denne tabellen skal vedtas politisk og er en del av politikernes styringsverktøy.

En mer utfyllende vurdering av planene finnes i kapittel 6.

R = Revideres, U = Utarbeides, O = Oppheve når ny er vedtatt. Bokstaven står i anslått vedtaksår. De gule radene er nye planer.

2024	2025	2026	2027	Kommuneplan
R	R			Kommuneplanens samfunnsdel (Ansvarlig: Samfunnsutvikling og tekniske tjenester)
		R	R	Kommuneplanens arealdel (Ansvarlig: Samfunnsutvikling og tekniske tjenester)
R	R	R	R	Økonomi- og handlingsplan (Ansvarlig: Økonomi)
2024	2025	2026	2027	Overordnede dokumenter
R				Eiendomsstrategi (Ansvarlig: KKE og kommunedirektøren)
R				Eierskapsmelding (Ansvarlig: Økonomi)
R			R	Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (Ansvarlig: HR)
U				Folkehelseoversikt (Ansvarlig: kommunedirektør)
2024	2025	2026	2027	Helse og omsorg
U				Alkoholpolitiske retningslinjer for Kongsberg kommune
U		R		Plan for helsemessig og sosial beredskap (utarbeidet 2023, vedtas 2024)
	U			Strategisk plan - helse og mestring
	O			Temaplan – Leve hele livet – i et aldersvennlig samfunn 2022-2025
	O			Temaplan Psykisk helse 2023-2026
	O			Temaplan – Leve hele livet – for personer med nedsatt funksjonsevne 2023-2026
	O			Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020-2024
			R	Boligsosial plan 2023-2030
2024	2025	2026	2027	Oppvekst
		U		Temaplan oppvekst
			R	Temaplan barnehagestruktur 2023

			R	Temaplan skolestruktur 2023
			R	Forebyggende plan for barn og unge
2024	2025	2026	2027	Kultur og velferd
	U			Temaplan kultur
		R		Kulturanleggsplan 2022-2025, m handlingsprogram
				Temaplan friluftslivets ferdselsårer
				Forvaltningsplan for statlig sikra friluftsområder 2022-2025
			R	Dyrk Kongsberg – Strategi for urbant landbruk 2023-2028
2024	2025	2026	2027	Samfunnsutvikling og tekniske tjenester
U				Kommunedelplan for klima og miljø
O				Miljøplan 2008
	R			Klimabudsjett 2025
	U			Kommunedelplan for kulturmiljø
	O			Temaplan bevaring
	R			Hovedplan Vann og avløp (erstatte Hovedplan vann 2013 og Hovedplan Avløp 2013)
	R			Sykkelplan 2014-2023
	R			Trafikksikkerhetsplan
		U		Byutviklingsstrategi, med byromsplan
		R		T836 Hovedplan vei
		R		Temaplan overvann 2018
			R	Temaplan Landbruk 2023-2030
	R			Forvaltningsplan for Hjortevilt
2024	2025	2026	2027	Strategi, omdømme og næring
U				Handel og reiseliv - sammen slåing av de to under
O				Handelsstrategi med tiltak 2021
O				Strategi for Kongsberg som besøksmål 2020 + Reiselivsnæringens plan og tiltak
		R		Industriplan 2023-2030
		O		Næringsstrategi Kongsberg 2019-2030
		O		Strategisk plan for Kongsberg som vertskommune – USN – studiested 2018
2024	2025	2026	2027	HR og Beredskap
	R			Veteranplan for Kongsberg kommune 2020
	R			Arbeidsgiverstrategi 2021-2024
	O			Lønnspolitisk handlingsplan 2022
	O			Overordnet strategisk kompetanseplan 2022
	R		R	Plan for kommunal kriseledelse

Administrative planer og dokumenter som ikke skal på høring og som fremmes som orienteringssaker ved revidering

Denne tabellen gir en oversikt over mange av kommunens administrative planer, når i kommunestyreperioden de er tenkt revidert eller utarbeidet, og hvilken kommunalsjef som har ansvar for de (blå overskrifter). Planene i denne tabellen er administrative, og skal ikke vedtas politisk. Men de vil bli orientert om i politiske utvalg ved revidering.

R = Revideres, U = Utarbeides, O = Oppheve når ny er vedtatt. Bokstaven står i anslått vedtaksår. For planene der det ikke står bokstav, er det ikke behov for revidering i perioden.

2024	2025	2026	2027	Helse og omsorg
U				Plan for legetjenestene
R	R	R	R	Strategisk kompetanseplan for helse og omsorg 2024 – 2026
	R			Handlingsplan mot vold i nære relasjoner
		U		Handlingsplan demens
		U		Handlingsplan rehabilitering
		U		Handlingsplan psykisk helse, radikaliserings og rusforebygging
		O		Plan mot radikaliserings - <i>Utgår som egen plan når handlingsplan psykisk helse, radikaliserings og rusforebygging vedtas</i>
			R	Smittevernplan 2024
			R	Pandemiplan 2024
				HR og beredskap
U		O		Rekrutteringsstrategi
U		O		Livsfasestrategi
				Oppvekst
R				Plan for nærværarbeid
				Førsteklasses forberedt rev. 2023
				Kultur og velferd
				Skjedselsplaner
				Samfunnsutvikling og tekniske tjenester
	U			Arealregnskap som grunnlag for rullering av kommuneplanens arealdel
U				Handelsanalyse
		O		Kongsberg gatebruksplan (2000)
				Mal for gateutforming Vestsida sentrum (2003)

		O		Veileder for nybygging og restaurering Vestsida (2003)
				Veileder til deg som skal bygge i Kongsberg (Bomiljøveileder) (2008)
R	R	R	R	Klimaregnskap
				VA-norm
R				Vegnormal (2015)
				Teknisk veilysnorm (2022)
				T771 Kommunale veier
				T811 Utskifting gatelys

6 Status Kongsberg og vurdering av planbehov

Med bakgrunn i FNs bærekraftsmål, Nasjonale forventninger til kommunal planlegging, samt utfordringsbildet som er tegnet opp i kunnskapsgrunnlaget har vi valgt å dele opp vurderingen av planbehov for kommunen i seks delkapitler.

Delkapitlene er alle sammen strukturert med en første del om utfordringsbildet og mulighetsrommet i Kongsberg. Videre en vurdering av planene vi har og planbehov. Til sist en kort liste over de prioriterte planbehovene i denne kommunestyreperioden.

6.1 Samarbeid og god planlegging

Utfordringsbilde og mulighetsrom

FNs bærekraftsmål nummer 17 handler om at vi må styrke samarbeidet på tvers for å nå målene om bærekraftig utvikling. I de nasjonale forventningene om samordning og samarbeid i planleggingen understrekes det at oppdaterte planer er nødvendig for å få til en bærekraftig samfunns- og arealutvikling. Gjennom planstrategien vil man kunne prioritere planbehovet i begynnelsen av hver valgperiode og sikre politisk styring med planleggingen. Planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel pekes på som de viktigste dokumentene for å avklare hvordan bærekraftsmålene skal følges opp i videre planarbeid, oppgaveløsning og økonomiplanlegging. En arealstrategi i samfunnsdelen er viktig for å klargjøre kommunestyrets langsiktige arealpolitikk. Arealstrategien legges til grunn for revisjon av kommuneplanens arealdel. Dette bidrar til at areal- og samfunnsutviklingen sees i sammenheng. Det forventes også at det legges til rette for god involvering og medvirkning i planarbeid, slik at berørte parter blir involvert.

Vurdering av planbehov

Som en del av utfordringsbildet til Kongsberg kommune, ser vi at mange av utfordringene vi står overfor må løses på tvers av tjenesteområdene. Derfor blir arbeidet med **rullering av samfunnsdelen** viktig å komme raskt i gang med, og her er det viktig at kommunen ser utfordringer og løsninger på tvers av sektorer. Denne følges opp videre med en **revidering av arealdelen**.

En av utfordringene som preger kommunen i alle sektorer er behovet for rekruttering og utfordringene med å skaffe kompetent arbeidskraft. Derfor er det også behov for en oppdatert **Rekrutteringsstrategi**.

KKEs eiendomsstrategi skal sees på i tett samarbeid med kommunens ledelse, og i tilknytning til arbeidet med langsiktig arealstrategi for kommunen. Dette er et område som krever samarbeid og vurderinger på tvers av alle tjenesteområder.

Prioriterte planbehov i kommende kommunestyreperiode:

- Planstrategi (denne)
- Kommuneplanens samfunnsdel, inkludert langsiktig arealstrategi
- Kommuneplanens arealdel
- Rekrutteringsstrategi
- Eiendomsstrategi (KKE)

6.2 Klima og miljømessig bærekraft

Utfordringsbilde og mulighetsrom

FNs bærekraftsmål innenfor bærekraftsdimensjonen klima og miljø handler om rent vann, at vi må stoppe klimaendringene, sikre livet i havet og livet på land. Disse bærekraftsmålene ses på som et grunnlag for at vi skal kunne nå de andre bærekraftsmålene.

I nasjonale forventninger til kommunal planlegging, trekkes det frem at viktige tema i kommunale planer fremover vil være hensyn til naturmangfold, langsiktige arealvurderinger for å minimere arealtapet av natur og helhetlig forvaltning av vannressursene.

Klimaendringer

Klimaendringene påvirker oss på i hovedsak to måter, den ene måten er behovet for å redusere klimagassutslipp for å begrense skadene dette medfører for natur og mennesker. Den andre måten er at vi må tilpasse oss de endringene som skjer i samfunnet på grunn av klimaendringene, samfunnet må bli mer robust mot endringene. Varmere klima vil føre til økt sannsynlighet for perioder med kraftig nedbørsperioder, men også tørke. Disse problemstillingene er mest åpenbart problematiske for

landbruket, men har også betydelige negative konsekvenser for både flora, fauna og øker flomfare med risiko for skade på infrastruktur og mennesker. Kombinasjonen av en periode med høy tørke, som avløses av en periode med mye nedbør, gir økt flomfare da tørt jordsmonn har dårlig absorberingsevne. Vi vil kunne oppleve at vintrene blir mer ustabile og økt nedbør (både som regn og snø). Dette har store ringvirkninger for nøkkelarter som gnagere, reinsdyr og elg. Kortere vintersesonger med mer ustabile forhold fører til økt snøskredfare i områder hvor det tidligere ikke har gått skred. I Kongsberg er det særlig flomfare som utpeker seg som et økende faremoment med klimaforandringer, men mer ustabil vær har vist en markant økt trend til skogbrann, trevelt og toppknekk som resultat av vind (kjent fra 2021 i Nore og Uvdal, Hallingdal og Valdres) – dette medfører store økonomiske tap for skogeiere, men fører også til store samfunnskostnader i form av utrykningsarbeid, strømbrydd, oppretting, skader på infrastruktur, isolering av samfunn, m.m.

Finansiell eller økonomisk klimarisiko er et begrep som sier noe om hvordan klimaendringene påvirker økonomien i samfunnet, også i Kongsberg. Økonomisk klimarisiko kan deles inn i tre områder: Fysisk risiko: Kostnader knyttet til fysisk skade som følge av klimaendringer. Overgangsrisiko: Økonomisk risiko knyttet til overgangen til lavutslippssamfunnet. Ansvarsrisiko: Erstatningskrav knyttet til beslutninger eller mangel på beslutninger som på en eller annen måte kan knyttes til klimapolitikk eller klimaendringer. Kommunen kan redusere overgangsrisikoen for lokale virksomheter ved å systematisk etterspørre klima- og miljøvennlige alternativer i våre offentlige innkjøp og anskaffelser. [Klimarisiko og -sårbarhet](#) - er en link til Den norske stats kommunalbank, som viser oversikt over hvordan Kongsberg kommune er berørt av klimarisiko.

Miljøutfordringer

Myrers naturtjeneste som «vannbrems» er sterkt påvirket i Kongsbergs lavland, hvor det er tilnærmet ingen intakte myrer igjen. Naturens reduserte fordrøynings-tjeneste langs hele vår del av Numedalen/Sandsvær tilsier at det er økt sannsynlighet for jord-, flom- og sørpeskred ved kraftig nedbør i vår kommune. Dette kan medføre store økonomiske konsekvenser og fare for menneskeliv. De mange vannkraftanleggene i Lågenvassdraget kan virke avbøtende på flom i hovedvassdraget i noen grad, men de demper ikke nedbør som kommer fra fjellet og dalsidene. Forurensning, spredning av fremmede arter er globale miljøtrusler, og er også problemstillinger vi får stadig mer kunnskap om i Kongsberg. Disse miljøutfordringene har over tid betydelige samfunnskostnader.

Naturmangfold

Fragmentering av natur (land og vann) gjennom endret arealbruk utgjør en trussel mot naturmangfoldet, og gjør arter desto mer sårbare for klimautfordringer og menneskelig aktivitet. I Kongsberg er ørretstammen truet av utbygging: Fragmentering av leveområder og endrede vannforhold på grunn av vannkraftverk, tap av leveområder på grunn av

rørlagte bekker. Ringvirkningen av dette er at også elvemusling, som er avhengig av ørret for reproduksjon, sliter i dette området. Et mer industrialisert jord- og skogbruk fører til mer énsartet natur, og arter tilknyttet naturskog og det tradisjonelle kulturlandskapet er i tilbakegang.

Vurdering av planbehov

I Kongsberg kommunes nåværende samfunnsdel har kommunen satt opp som mål at kommunen i 2030 skal være et lavutslippssamfunn (40 % reduksjon sammenlignet med 2018-nivå, jf. klimabudsjett), at kommunens infrastruktur skal tåle flom- og overvannssituasjonen, og at Kongsberg skal ha en bydel som kan karakteriseres som en øko/miljølandsby.

Kommunen får også årlig utarbeidet et klimabudsjett og klimaregnskap som viser hvordan kommunen ligger an på direkte utslipp i kommunen. Det er ønskelig med et nytt og mer detaljert **Klimabudsjett** med justert målsetning fram mot 2035, med nasjonalt 2050-mål som bakteppe. Dette følges opp av årlig klimaregnskap.

Kommunens gjeldende plan på miljøfeltet (Klima og energiplan) er vedtatt i 2008, og har utdaterte mål. Kommunen har ingen plan eller vedtatte mål for natur. Det er behov for en mer helhetlig tilnærming til alle temaene innenfor klima, miljø og natur, og det er derfor igangsatt et arbeid med en ny **Kommunedelplan for klima og miljø**. Denne skal inneholde en oversikt over behov for klimatilpasning (flom, tørke, sol, m.m.). Denne skal også inneholde en sammenstilling av eksisterende- og lokal kunnskap om naturmangfold/-miljø. Det er ønske om å få kartlagt mer viktig naturmangfold i kommunen. Dette vil bli grunnlag for arbeid med arealregnskap i tilknytning til kommuneplanens arealdel.

Kommunen ligger langt bak sine målsettinger om å redusere klimagassutslipp på samfunnsnivå, og det er nødvendig å ta tydeligere grep om dette temaet. Blant annet stammer omtrent halvparten av utslippene i kommunen fra bilkjøring. Det er et stort potensial i å redusere noe av biltransporten og erstatte det med gåing og sykling. Derfor skal kommunen revidere og oppdatere sin **Sykkelplan** fra 2014.

Kommunen har også en **Forvaltningsplan for hjortevilt** (2022-2025) som styrer jakt på hjort. Denne revideres i 2025.

I kommunens **Temaplan landbruk** vedtatt i 2023 beskrives status og utviklingstrekk for landbruket i Kongsberg med bakgrunn i endringer og føringer både globalt, nasjonalt, regionalt og lokalt. Nær 66 % av arealet i Kongsberg er produktiv skog, mens jordbruksarealet utgjør ca. 5 % av kommunens totale areal. Planen omhandler skogbruk, jordbruk, inkludert klima- og miljøtiltak. Temaplan landbruk inkluderer strategiplan for

SMIL (spesielle miljøtiltak i landbruket). SMIL har utdaterte mål og må revideres. Føringer fra Tiltaksplan for Numedalslågen vannområde er tatt inn i temaplan Landbruk. Kommunen har gjort en *forstudie om Kongsberg økosamfunn*, som peker ut noen anbefalinger. Det pågår nå en detaljreguleringsprosess for en økogrend på Nyhusgården (planid 544R).

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv ble lagt frem i 2021 og har som mål at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, noe den ikke har i dag. Det er mange kommuner som ligger i Oslofjordens nedslagsfelt, også Kongsberg. Staten har forventninger til at kommunene jobber systematisk med miljøtiltak knyttet til utslipp av nitrogen fra avløpsvann, avrenning fra jordbruket og kantsoner langs vassdrag, og generelt sikrer vannmiljøet gjennom god arealplanlegging. Planen inneholder tiltak som også vil komme Numedalslågen vannområde til gode. Regionalt finnes *Regional vannforvaltningsplan for Vestfold og Telemark*, samt *Lokalt tiltaksprogram for vannområdet Numedalslågen* (vedtatt av kommunene). (Numedalslågen er en del av Vestfold og Telemark vannregion). Føringer fra Tiltaksplan for Numedalslågen vannområde er tatt inn i temaplan Landbruk.

Kommunens *Hovedplan for Vann (2012)* og *Hovedplan for avløp (2012)* omhandler bygging og vedlikehold av infrastruktur for vann og avløp. Her er det identifisert et behov for oppgradering av renseanlegg for Kongsberg. Disse to er planlagt revidert og slått sammen til en ***Hovedplan for vann og avløp***.

Kommunens ***Temaplan overvann*** fra 2018 (også kalt T835 Hovedplan overvann) inneholder prioritering over midler avsatt til å utbedre og sikre overvannsnett og åpne grøfter. Det er behov for å revidere denne, slik at den er i tråd med NVEs veiledere, dagens metodikk, nye tallgrunnlag, lovendring i plan- og bygningsloven om overvann fra 2024. Vi må få oppdatert kart over avrenningslinjer, og gjennomgå viktige flomveier og hvorvidt de berører kritisk infrastruktur eller gjør skade. Overvannshåndtering bør sees i sammenheng med blågrønne strukturer. Overvannsplanen bør skrives slik at den gir gode føringer for private reguleringsplaner. Det vil være fornuftig å koordinere arbeidet med Temaplan overvann og Hovedplan for vann og avløp i tid, da disse har noen sammenfallende tematikk.

Det er et nasjonalt mål at 65 % av avfallet skal gjenvinnes. Fra 2023 har hytteområder fått krav om fullsortering. EU har stilt krav om separat innsamling av tekstiler (avfall) fra 1. januar 2025. Det kan være behov for en *plan for renovasjon* i kommunen, for å kunne styre renovasjonsfeltet mot mer sirkulære løsninger. En slik plan er imidlertid ikke foreslått prioritert i denne planstrategien. Den prioriterte oppgaven til VAR er å få bygget nytt renseanlegg med oppdaterte løsninger og å jobbe med separering av overvann fra avløpsvann i ledningsnettet.

Basert på flere innspill fra regionale og nasjonale myndigheter, samt Vannområde Numedalslågen - Grønn dal, har vi vurdert muligheten for lage en egen *Kommunedelplan for vann*, som har en helhetlig tilnærming til vannforvaltning. *Lokalt tiltaksprogram for vannområde Numedalslågen* inneholder en rekke tiltak innen ulike sektorer, men disse er i ulik grad integrert i kommunens relevante temaplaner. Vi har vurdert at vi ikke vil prioritere en slik planoppgave nå, men jobbe for å integrere et helhetlig perspektiv og tiltak fra overordnede tiltaksplaner, inn i andre planer vi skal revidere. Ved neste planstrategi kan Kommunedelplan for vann tas opp igjen til vurdering.

Prioriterte planbehov i kommende kommunestyreperiode:

- Nytt klimabudsjett og klimaregnskap hvert år
- Kommunedelplan for klima og miljø
- Hovedplan vann og avløp
- Temaplan overvann

6.3 Sosial bærekraft

Utfordringsbilde og mulighetsrom

Hva er sosial bærekraft i Kongsberg?

FNs bærekraftsmål innenfor temaet sosiale forhold er utrydde fattigdom, utrydde sult, god helse og livskvalitet, god utdanning, likestilling mellom kjønnene, ren energi til alle, bærekraftige byer og lokalsamfunn og fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Disse temaene bærer preg av å ha et internasjonalt perspektiv, og i Kongsberg kommune er vi heldige som har gode forhold sammenlignet med andre i verden.

I de nasjonale forventningene ligger mange av forholdene knyttet til sosial bærekraft i kapittelet om trygge og inkluderende lokalsamfunn, som vi har beskrevet nærmere i kapittel 5.5 By- og tettstedsutvikling. Dette handler om trygghet, inkludering, nok og varierte boliger, gode hverdagsliv, levekår, folkehelse, varierte møteplasser og tilbud.

Dette temaet handler altså i stor grad om hvordan vi mennesker har det, i fellesskap og som enkeltindivider, gjennom hele livet.

En kommune leverer tjenester til befolkningen gjennom store deler av livet og i både normalsituasjoner og dersom man trenger ekstra hjelp. Kongsberg kommune har kommunalområde for Oppvekst som leverer barnehage- og skoletilbud samt helsetjenester for barn og unge. Vi har kommunalområde Helse og omsorg som leverer tjenester både til eldre og mennesker som er syke eller har ekstra behov for støtte og helsehjelp. Og vi har kommunalområde Kultur og Velferd som leverer ulike kulturtjenester, og organiserer den kommunale delen av NAV. Alle disse kommunale tjenestene er en viktig del av den sosiale bærekraften i Kongsbergsamfunnet.

Hvordan vi organiserer oss romlig gjennom arealplanlegging i byer og tettsteder påvirker den sosiale bærekraften, og det gjør også sivilsamfunnet gjennom frivillig aktivitet.

Hvordan er folkehelsa i Kongsberg?

Folkehelseoversikten til Kongsberg kommune skal ligge til grunn for planstrategien.

Utpekte hovedutfordringer for folkehelsa i Kongsberg er:

- Befolknings sammensetning
- Sosial ulikhet og utenforskap
- Psykiske plager og lidelser

Folkehelseutfordringene i Kongsberg gjenspeiler på mange måter de nasjonale utfordringene knyttet til befolknings sammensetning, økning av psykiske plager og lidelser og voksende sosial ulikhet og utenforskap. I det følgende beskrives disse utfordringene:

Endring i befolknings sammensetningen i Kongsberg

Hovedalternativet for befolkningsframskrivninger viser at det blir en økende andel eldre i kommunen. I dag utgjør andel eldre over 67 år 17,8 % av befolkningen, og ti år frem i tid er dette økt til 21,85 %. Det er da flere eldre enn barn og unge i kommunen. Antall voksne (20-67 år) i arbeidsfør alder holder seg relativt stabilt over de neste tyve årene. Siden det blir en stor økning i antall eldre, vil likevel aldersbæreevnen synke. I dag er det 3,34 innbyggere i yrkesaktiv alder per pensjonist. I 2034 har dette sunket til 2,71, og i 2044 er den nede i 2,23. Dette kan påvirke den økonomiske bærekraften, velferdstjenestene og behovet for helse- og omsorgstjenester.

I et folkehelseperspektiv er det positivt at levealderen til innbyggerne øker. Dette betyr at mange vil kunne leve lenger med god helse, delta i arbeidslivet lenger enn før og generelt være uavhengig lenger enn det tidligere eldre har vært. Samtidig vil også flere leve med sykdommer som trenger oppfølging, og dette, i kombinasjon med den store økningen i

aldersgruppen, vil gjøre at det blir et stort behov for helse- og omsorgstjenester. Det er også viktig å være klar over at eldre som gruppe er mer utsatt for folkehelseproblemer som fallulykker, demens og branner. Alt dette kan til en viss grad forebygges.

I årene fremover blir det viktig å legge til rette for en aldersvennlig samfunnsutvikling. Det må planlegges for nærhet til møteplasser og hverdagsarenaer, gode boliger og nabolag, samt aktivitetsfremmende nærmiljø. Å jobbe for god rekruttering av helsepersonell, effektivisering og omstrukturering av tjenester og nytenkning innen velferdsteknologi vil alle være viktige tiltak for å imøtekomme det økende behovet for helse- og omsorgstjenester.

Demografiutviklingen synliggjør også nødvendigheten av forebygging gjennom hele livsløpet, der det å fremme sunne levevaner som tilstrekkelig fysisk aktivitet, godt kosthold og minimalt med tobakk og alkoholbruk blir sentralt. En ny rapport estimerer at individer som gjennom hele livet er fysisk aktive kan vinne 5,56 leveår og 10,84 friske leveår sammenlignet med individer som er fysisk inaktive (Helsedirektoratet, 2024). Det er heller ikke for sent å starte opp med fysisk aktivitet da man er eldre. Hvis man som 70 åring blir fysisk aktiv estimeres det at man vil kunne leve 4,47 år lengre, og oppnå 8,73 friske leveår (Helsedirektoratet, 2024).

Sosial ulikhet i Kongsberg

Kongsberg kommune ligger på landsgjennomsnittet når det gjelder inntektsulikhet målt ved P90/10, med et tall på 2,8 (FHI/Kommunehelsa, 2024). Dette vil si at personen med høyere inntekt enn 90 prosent av befolkningen har 2,8 ganger så høy inntekt som personen med lavere inntekt enn 90 prosent av befolkningen. Selv om Kongsberg ligger på det nasjonale snittet er det verdt å få med seg at inntektsulikheten i Norge generelt har økt.

Det er sosiale forskjeller i gjennomføring av utdanning og i forventet levealder i Kongsberg. Det er høyere sannsynlighet for å gjennomføre videregående hvis foreldrene har høyere universitets- og høyskoleutdanning (85 % fullfører), sammenlignet med de elevene der foreldrene kun har grunnskoleutdanning (69% fullfører) (FHI/Kommunehelsa, 2024).

Forventet levealder viser mye av den samme utfordringen knyttet til sosial ulikhet. Det er en forskjell på 7,2 år i forventet levealder fra lavest til høyest utdanningsnivå. Personer med grunnskole som høyeste utdanning forventes å leve i 79,5 år og personer som fullfører universitets og høyskoleutdanning forventes å leve i 86,7 år (FHI/Kommunehelsa, 2024).

Sosial ulikhet i helse beskriver skjevfordelingen av ressurser i samfunnet, og refererer til hvordan helsetilstanden varierer med sosioøkonomisk posisjon knyttet til inntekt, utdanning og yrke (Dahl et al., 2014). Sosial ulikhet er et stort folkehelse- og levkårsproblem. Det utfordrer retten alle har til et liv med god helse og livskvalitet, og kan også utfordre den økonomiske bærekraften i samfunnet (Dahl et al., 2014).

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) gir kommunene ansvar for å fremme folkehelse og redusere sosiale helseforskjeller. Forskere anbefaler en kombinasjon av brede befolkningsrettede tiltak og tiltak rettet mot høyrisikogrupper. I tillegg anbefales det at tiltak må rettes mot alle ledd i årsakskjeden som fører til sosial ulikhet i helse. For å kunne sette inn tiltak mot ulike områder samtidig er det viktig med tverrfaglig samarbeid. (Dahl et al., 2014)

Utenforskap i Kongsberg

Lavinntekt defineres som å ha en inntekt som er 60 % mindre enn medianinntekten (EU60). I Kongsberg vil 8,6 % av den voksne befolkningen og 9 % av barn og unge befinne seg i denne kategorien (FHI/KommuneHelsa, 2024). Det vil si at over 500 barn og unge vokser opp i lavinntektsfamilier. Det har vært en gradvis økning siden 2010, men en utflating de siste 5-6 årene. Konsekvensene av å vokse opp i lavinntektsfamilier kan være å ikke kunne delta på fritidsaktiviteter, oppleve dårligere bomiljø, ha lavere livskvalitet og ha mindre penger til faktorer som er helsefremmende – f.eks. sunn mat. Nasjonalt er barn av innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn overrepresentert i statistikken (Helsedirektoratet, 2021).

Å kunne delta i arbeidslivet er viktig for økonomisk trygghet, sosiale relasjoner og identitet. Det er derfor bekymringsfullt at det er en jevn økning i andelen som står utenfor arbeidslivet i Kongsberg. I desember 2023 mottok 10,7 % av den voksne befolkningen mellom 18-66 år uføretrygd i kommunen. Nasjonale analyser viser at lavt utdannede er overrepresentert i ufør-statistikken (SSB, 2023).

Det har også vært en økning av andelen yngre i kommunen som mottar uføretrygd. I 2015 mottok 103 stk. (3,2 % av yrkesaktiv befolkning) personer mellom 18-34 år uføretrygd, mens i 2022 var antallet 240 stk. (7,7%) i samme alderskategori (SSB, 2023).

Flere unge uføre ser man også i hele Norge. Det pekes på flere grunner til denne økningen. Regelverket har blitt endret så det er vanskeligere å få arbeidsavklaringspenger over lengre tid, noe som kan føre til en raskere utredning til uføretrygd. Flere har ulike helseutfordringer enn tidligere. Nasjonal statistikk viser at i alderen 18-24 år er det flere uføre som har diagnoser innen psykisk utviklingshemning, nevroser og atferdsforstyrrelser. I aldersgruppen 25-29 år dominerer sykdommer i kategorien alvorlige psykiske lidelser (Nav, 2023).

Unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring består av personer som har et friår fra utdanning, personer som blir forsørget av andre, unge med alvorlige helseproblemer og langtidsledige på arbeidsmarkedet. I Kongsberg i 2022 gjaldt dette 11,8 % av befolkningen i 15-29 års alderen (FHI/Kommunehelsa, 2024). Innvandrere er overrepresentert (FHI/Kommunehelsa, 2024).

Det å stå utenom arbeid og utdanning kan også bety at det er vanskelig å delta i samfunnet på andre måter, enten det er grunnet økonomiske utfordringer eller ulike helseutfordringer. Utdanning og arbeid er viktige kilder til sosial kontakt, tilhørighet og sosial støtte. Lengre perioder utenfor utdanning og arbeid kan føre til en ond sirkel, der man går glipp av viktig erfaring, kompetanse, ferdigheter og nettverk som igjen kan gjøre det vanskelig å komme seg ut i arbeidslivet.

Et inkluderende arbeidsliv der flest mulig kan stå i jobb vil være viktig for hver enkeltperson, og også ha stor betydning i samfunnet med tanke på aldersbæreevnen og de utfordringene demografiendringene vil bringe.

Psykiske plager og lidelser i Kongsberg

Det er en høyere forekomst av psykiske plager og lidelser i Kongsberg sammenlignet med landet som helhet og kommunene i nærheten målt ved kontakt med primærhelsetjenesten (FHI/Kommunehelsa, 2024). Dette gjelder både for barn, ungdom og for voksne. Hvis man ser nærmere på statistikken fra primærhelsetjenesten så har det vært en økning i antall med psykiske plager og lidelser i alle aldersgrupper de siste årene. Det er en økning i antall henvendelser til psykososialt helseteam for barn og unge og for voksne til lavterskeltilbudet i Kongsberghjelpe. Det er etablert samarbeidet med spesialisthelsetjenesten med FACT team både for barn og voksne hvor også etterspørselen øker.

Det kan være flere grunner til denne økningen. Kommunen har fått overført et mye større ansvar for den psykiske helsetjenesten fra spesialisthelsetjenesten, og deres sengekapasitet er betydelig redusert. Det er viktig å ta økningen på alvor, da psykiske lidelser er en stor sykdomsbyrde i samfunnet. Alvorlige psykiske lidelser gir økt risiko for nedsatt livskvalitet, lavere forventet levealder, selvmord, sykefravær og uførhet (Folkehelseinstituttet, 2023). Kommunen har en temaplan for psykisk helse med hovedmål om god psykisk helse for alle.

Kongsberg kommunes tjenester

Mål og strategier i samfunnsdelen som omhandler sosial bærekraft er: "I 2030 har Kongsberg samfunnsaktive innbyggere som skaper sin egen fremtid ved å engasjere seg. I 2030 har Kongsberg kommune en effektiv og nyskapende organisasjon med evne til rask omstilling. Tjenestene utvikles i samskaping med brukere, frivillige, academia og

næringslivet. I 2030 har Kongsberg kommune og kommunens innbyggere omforent forståelse av hvilke forventninger en kan ha til kommunens tjenester.”

Viktige momenter i utfordringsbildet er beskrevet i avsnittet over fra folkehelseoversikten. Vi opplever å stå midt i store endringer i befolkningssammensetningen, med stadig flere eldre, og færre andel i yrkesaktiv alder, og en mindre andel barn og unge. I tillegg er økonomien preget av prisvekst og kommunen opplever redusert økonomisk handlingsrom. Forskjellene mellom rike og fattige øker. Helse og omsorg opplever også at flere mennesker har behov for tjenester, også i de yngre aldersgruppene.

Utfordringen med å rekruttere til tjenestene, nok folk og riktig kompetanse, er stor. Dette problemet gjelder i hele kommunen, men er kanskje særlig prekært innen for helse og omsorg, da dette er et tjenesteområde som har behov for mye ny arbeidskraft fremover. Denne situasjonen gjelder også for resten av Norge, og våre naboland som vi er vant med å rekruttere fra. Vi konkurrerer altså om arbeidskraft med mange andre, og må både gjøre oss til en attraktiv arbeidsgiver, og finne gode løsninger for å bruke den arbeidskraften vi har effektivt og fornuftig. Rekruttering er også en utfordring i skoler og barnehager, og vikarbruk utgjør store utgifter. Profesjonsutdanninger er vanskeligst å rekruttere.

Det skal være godt å leve i Kongsberg kommune, for mennesker i alle aldre, i alle livssituasjoner, og i hvert enkelt nabolag. For å løse noen av de store utfordringene som vi står overfor i Kongsberg innenfor tjenesteområde Oppvekst og Helse og omsorg er samarbeid en avgjørende faktor.

Vurdering av planbehov

Her omtales kun de viktigste planene som skal eller er politisk behandlet.

Folkehelseoversikten til Kongsberg kommune er ferdigstilt samtidig med planstrategien, i 2024. Alle kommuner er pålagt å ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og jobbe systematisk med kommunens helseutfordringer, etter folkehelseloven fra 2011. Det er pålagt revidering hvert fjerde år, dvs neste gang i 2028. I Kongsberg kommune vil arbeidet med å fastsette mål og strategier for folkehelsa inngå som en del av arbeidet med revidering av samfunnsdelen. Derfra vil eventuelle nye fastsatte strategier og tiltak bli innarbeidet i øvrige planer, for eksempel kommuneplanens arealdel, og temaplaner innen Oppvekst, Helse og omsorg, Kultur etc. Vi prioriterer ikke å utarbeide en egen folkehelseplan.

Temaplan barnehagestruktur (2023) og **temaplan skolestruktur** (2023) er foreslått at revidert i 2027.

Forebyggende plan for barn og unge, er vedtatt 2022. Denne har tematisk sammenheng med Temaplan psykisk helse 2023 og Leve hele livet – personer med funksjonsnedsettelse 2023.

Temaplan oppvekst foreslås utarbeidet som en ny plan i 2026. Flere fagområder og innsatsområder vil være kapitler i planen. Dette er blant annet kvalitetsutviklingsplaner for skole og barnehage, og kompetanseplaner. Dette vil bygge opp om helhet og tverrfaglig samarbeid.

Flere planer innenfor sosial bærekraft-paraplyen er sektorovergripende, men hovedansvaret er lagt til tjenestoområdet Helse og omsorg:

Boligsosial plan (2023) er ny og videreføres. Denne er sektorovergripende, men "hjemmehørende" hos Helse og Omsorg og Kultur og velferd. Den boligsosiale planen supplerer kommuneplanen, og gir sammen med nasjonale og regionale føringer retning for fremtidens boligutvikling i Kongsberg kommune. Planen legger stor vekt på hvordan kommunen kan tilrettelegge for vanskeligstilte og innbyggere med spesielle behov på boligmarkedet.

Strategisk plan - helse og mestring foreslås at utarbeides i 2025 i samarbeid mellom Helse og omsorg og Oppvekst. Denne skal slå sammen flere av kommunens temaplaner innenfor sosial bærekraft. Planene vi har i dag fungerer godt inntil ny plan er vedtatt. Disse planene er:

- **Temaplan Leve hele livet – i et aldersvennlig samfunn (2022-2025)**
- **Temaplan psykisk helse (2023-2026)** er en felles plan på tvers av mange sektorer. Denne sier mye om hvordan vi jobber med psykisk helse både blant barn og voksne.
- **Temaplan for Leve hele livet – for personer med nedsatt funksjonsevne (2023-2026)**
- **Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2020-2024**

Alkoholpolitiske retningslinjer tas ut fra Rusmiddelpolitisk handlingsplan og behandles separat. Det ble vedtatt i utvalg for helse og omsorg 27.02.24. Nye alkoholpolitiske retningslinjer skal vedtas i 2024.

Plan for helsemessig og sosial beredskap er utarbeidet i 2023 og skal vedtas i 2024. I tillegg til de politiske planene som er nevnt her jobber Helse og omsorg med flere handlingsplaner etc som er administrative og som fremmes som orienteringssaker i relevant politisk utvalg. Disse er listet opp i tabell bakerst i dette dokumentet.

Kulturplan for Kongsberg 2024-2030 er en ny plan under arbeid som ferdigstilles i 2024 eller 2025.

En viktig del av utfordringsbildet innenfor sosial bærekraft er rekruttering og arbeidskraft. Derfor er kommunens planer innenfor arbeidsgiverstrategi, lønn, kompetanse og rekruttering tatt med i planstrategien. Disse er listet opp under kapittel 5.4 Økonomisk bærekraft.

Prioriterte planbehov i kommende kommunestyreperiode

- Folkehelseoversikt
- Strategisk plan - helse og mestring
- Temaplan oppvekst
- Temaplan kultur

6.4 Økonomisk bærekraft

Utfordringsbilde og mulighetsrom

FNs bærekraftsmål som omhandler økonomi handles særlig om anstendig arbeid og økonomisk vekst, industri, innovasjon og infrastruktur, mindre ulikhet og ansvarlig forbruk og produksjon.

I nasjonale forventninger fremheves det en forventning om å legge til rette for grønne industrinæring, sikre tilgang til kompetanse, arbeidskraft og gode tjenester. Sikre god infrastruktur som grunnlag for verdiskaping. Legge til rette for natur- og kulturbasert reiseliv. Og fokus på verdiskaping i en sirkulær økonomi.

I gjeldende samfunnsdel har vi satt oss to hovedmål:

- I 2030 er kongsbergsamfunnet et attraktivt og offensivt vertskap for nasjonale og internasjonale selskaper som utvikler høyteknologiske produkter, systemer og tjenester.
- I 2030 har tjenester som handel, reiseliv og konferanseaktiviteter vokst. Næringene forsterker Kongsbergs nasjonale og internasjonale attraktivitet for etableringer og investeringer.

Kommunens egen økonomi og bæreevne vil være en utfordring, og en absolutt nødvendighet for Kongsberg kommune i årene som kommer. Endringer i demografien til flere eldre og færre barn og unge gjør at behovet for helse- og omsorgstjenester til eldre innbyggere vil øke raskt, og skaper behov for store investeringer og økte driftsbudsjetter. Rammeoverføringen fra staten vil framover gjenspeile nedgang i antall barn og unge, og vil framtvinge strukturelle endringer i barnehage- og skolestruktur.

Nasjonalt og internasjonalt er det "energikrise" et økt fokus på grønn energiproduksjon som vind- og solkraft, hydrogenproduksjon etc. Dette området er forholdsvis nytt. Det er behov for å gjøre gode vurderinger av hvordan en kommune eller en region skal forholde seg til behovet for mer energi til befolkning, tjenester og næringsliv, og hvordan man kan "ta i mot" denne type energiproduksjon. Både med tanke på arealdisponering, medvirkning og rettferdig fordeling av goder og byrder dette kan medføre. Det er selvfølgelig også en politisk avgjørelse om man ønsker denne type etableringer i kommunen.

Økt spenningsnivå globalt og større innslag av ekstremvær gir grunn til å forvente strammere økonomi for både kommunen og husholdningene framover. Krigen i Ukraina og ny sikkerhetspolitisk situasjon i Europa påvirker Kongsberg både gjennom at vi får flere flyktninger hit og gjennom næringsvirksomheten i kommunen.

Kongsberg kommune er i en særstilling grunnet nasjonal og globalt viktig industri innenfor segmentene forsvar, offshore og romfart. Det vil være behov for rundt 2000 nye arbeidstakere i Teknologiparken de neste 5 årene, og underleverandører vil også ha behov for arbeidskraft. Kongsberg har flere innpendlere enn utpendlere, og det blir viktig for Kongsberg å tiltrekke seg flere nye innbyggere i årene som kommer. Det er viktig at vi klarer å tilby gode forhold for- og samarbeide godt med teknologibedriftene, og styrke denne viktige nasjonale og internasjonale næringsklyngen. Dette er et stort fortrinn for Kongsberg kommune.

Teknologien i Kongsberg påvirkes alltid av verdenssituasjonen og for eksempel sysselsettingsgrad varierer derfor over tid. Det må derfor tilrettelegges for flere ulike typer næring og industri, for å øke kommunens attraktivitet og robusthet. Det er viktig at arbeidsmarkedet i Kongsberg er robust, har flere bein å stå på, og kan tilby arbeidsplasser til et mangfold av yrkesgrupper. Dette vil gjøre det lettere for familier med to i arbeidsfør alder å flytte hit. Og det vil gjøre byen mer mangfoldig.

Vurdering av planbehov

Industriplanen (2023) setter retning for Teknologibyen mot 2030 og ambisjonene i det grønne skiftet. Planen eies av Kongsberg kommune og vedtas av formannskap/kommunestyre. Industrien er viktigste interessent. Teknologiindustrien er

viktig fundament for verdiskaping og tjenester for lokalsamfunnene i hele kommune. Industriplanen utarbeides av kommunedirektøren, i samarbeid med Industriledersforum/Klyngestyret som rådgivende styringsgruppe. Det er vurdert at denne planen fungerer godt og ikke har behov for revidering i inneværende kommunestyreperiode.

Kongsberg har en egen **Reiselivsstrategi og Reiselivsplan med tiltak (2020)**. Strategien tar utgangspunkt i at Kongsberg i dag er et reisemål som leverer god service, men der aktørene i liten grad har jobbet sammen om å utvikle opplevelser som utløser ferie og fritidstrafikk. Det har siden 2020 vært gjennomført langt flere tiltak fra bransjen selv enn tidligere, men det er fortsatt en del arbeid igjen iht til tiltaksplanen. Ved revisjon av strategien vil det også være aktuelt å se på en sammenheng med handelsstrategien.

Handelstrategien (2021) er en strategi og tiltaksplan for handelsnæringen i hele Kongsberg kommune. Den skal være et verktøy og en rolleavklaring for samarbeidet på tvers av hele bransjen, kommunen og andre samarbeidsaktører. Strategien skal gi et bilde av de utfordringer og muligheter bransjen står i lokalt, nasjonalt og globalt. Samtidig skal den slå fast noen av de viktigste prinsippene for hvordan vi i fellesskap jobber for en god utvikling og tilrettelegging av våre to sentrum (Kongsberg og Hvittingfoss) som gode arenaer for handel og opplevelser. Dette er IKKE en handelsarealstrategi. Den er behandlet i kommuneplanens arealdel. Vi legger denne og de gjeldende definisjoner for handelsarealer til grunn i denne planen. Ved revisjon av strategien vil det også være aktuelt å se på en sammenheng med reiselivsstrategien. Enkelte elementer vil kunne slås sammen med en Byutviklingsstrategi.

Økonomiplanene i kommunestyreperioden gjør viktige prioriteringer. Kommuneplanens samfunnsdel og alle kommunens temaplaner bør være økonomisk realistiske i prioriteringer og tiltak som vedtas. Det skal være en tydelig sammenheng mellom målene i kommunens overordnede planer, arealdel, og tema/sectorplaner - og prioriteringene i økonomiplanen. Det betyr både at prioriteringene i økonomiplanen må følge opp målene satt i planverket, og at planverket med sine målsettinger, handlingsplaner og tiltaksplaner må være realistiske i forhold til kommunens budsjett. Dette er særlig viktig i en krevende økonomisk situasjon.

Arbeidsgiverpolitikken til kommunen er også viktig for å kunne drive en bærekraftig kommune med riktig arbeidskraft i de ulike tjenestene og administrasjonen. Kommunens **Arbeidsgiverstrategi 2021-2024** er planlagt revidert i 2025. Da vil denne ta inn i seg dagens **Lønnspolitisk handlingsplan 2022 og Overordnet strategisk kompetanseplan 2022**, slik at disse blir én plan.

Ny **Rekrutteringsstrategi** er planlagt i 2024. Ny **Livsfasestrategi** er planlagt i 2024. Disse to er administrative planer.

Kommunen har også *Plan vertskommune for USN*, og *Næringsstrategi Kongsberg 2019-2030*. Målene i disse planene er tenkt integrert i kommuneplanens samfunnsdel når denne revideres i 2025. Da vil planene oppheves.

Prioriterte planbehov i denne kommunestyreperioden

- Økonomiplan for 2025, 2026 og 2027
- Arbeidsgiverstrategi
- Revidering og sammenslåing av Reiselivsstrategi og Handelsstrategi

6.5 By- og tettstedsutvikling

Utfordringsbilde og mulighetsrom

Arealplanlegging viktig for å svare på mange av de øvrige utfordringene i samfunnet. Et trygt og inkluderende lokalsamfunn bør bygges på en måte som gjør sentrumsområdene levende og attraktive, Kongsberg by og tettstedene rundt bør ha nok og varierte boliger. Byen vår og tettstedene bør være bygget på en måte som håndterer både reduksjon av klimagassutslipp, robusthet mot naturfare, økt ensomhet og psykisk uhelse og utenforskap gjennom flere møteplasser og naturlige samlingspunkter. Vi skal sikre folkehelse gjennom tilrettelegging for fysisk aktivitet. Vi skal sikre at kommunen klarer å levere velferdstjenester som utdanning og helse og omsorgstjenester med en synkende aldersbæreevne, gjennom hvor og hvordan man organiserer tjenestetilbudet.

Det er et viktig mål i samfunnsdelen at Kongsberg kommune legger til rette for langsiktig befolkningsvekst, og at kommunen beholder og tiltrekker seg unge innbyggere. Kongsbergsamfunnet har et sterkt ønske om å vokse og tiltrekke seg nye innbyggere. Dette er viktig for å kunne opprettholde og forsterke Kongsberg som et livskraftig og godt samfunn. Det vil bidra til å forsterke de tjenestene og det tilbudet som finnes i dag, og ikke minst støtte opp om næringslivet og Kongsbergs teknologiklynge. Å skape et attraktivt samfunn som folk ønsker å flytte til, eller ikke flytte fra, handler også om å gjøre det godt for de som allerede bor her.

Gode fysiske rammer for hverdagslivet

Hvordan vi fysisk former Kongsberg by og tettstedene våre, påvirker i stor grad hvor attraktive de blir. Både i stor skala gjennom valg av lokalisering av ulike funksjoner, og i mindre skala gjennom utforming av sentrumsområder og møteplasser i nabolagene. Dette påvirker hverdagslivet til hver og en av oss hver dag.

Både FNs bærekraftsmål og nasjonale forventninger trekker frem at samarbeid er en viktig nøkkel for å nå målene vi har satt oss. Innsatsområdet by- og tettstedsutvikling favner bredt og krever innsats på mange områder. Samarbeid er derfor ekstra viktig – og utfordrende – på dette feltet. Det er også i Kongsberg potensiale for økt samarbeid på tvers i administrasjonen, mellom administrasjon og politikere, og mellom kommunen og sivilsamfunnet.

Attraktive sentrumsområder

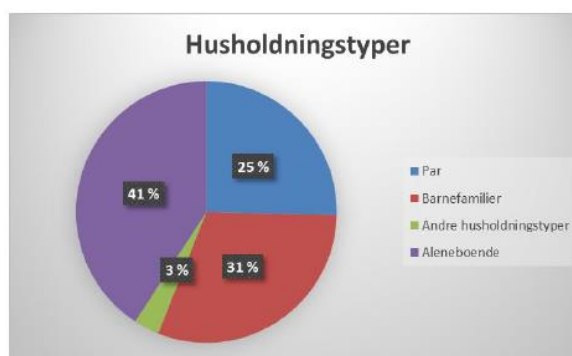
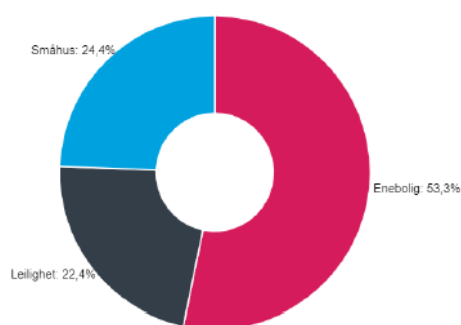
Det er et sterkt ønske fra Kongsbergsamfunnet at Kongsberg sentrum skal utvikles og bli enda mer attraktivt. Det er også ønsker og behov for videreutvikling av Hvitvingfoss sentrumsområde, Efteløt og Jondalen. De nasjonale forventningene sier noe om elementene som anbefales når kommunen ønsker å utvikle store eller små lokalsenter. I sentrene kan fortetting gi en mer hensiktsmessig arealbruk og sentrumsområder som fungerer bedre for alle innbyggerne i kommunen. Bygg som rommer flere funksjoner, gir mulighet for et større mangfold av aktiviteter i både byer og i mindre lokalsamfunn. Samlokalisering av ulike offentlige og private funksjoner og aktiviteter kan gjøre det mer attraktivt å investere, og dermed bidra til utvikling av gode og stabile lokalsamfunn. Det er viktig at sentrumsområdene utvikles i et langsiktig samarbeid mellom kommunen og private aktører, og med involvering av innbyggerne og sivil sektor.

Nok og varierte boliger

Det er viktig for Kongsberg å ha et godt og variert boligtilbud. Mangel på egnede boliger kan hindre rekruttering til både privat og offentlig sektor, og dermed hindre den ønskede befolkningsveksten. Det er viktig at barn, unge og eldre har gode og egnede boforhold, at unge kan etablere seg på boligmarkedet, at tilflyttende arbeidstakere har et sted å bo, og at eldre og personer med nedsatt funksjonsevne har tilgang på egnede boliger med universell utforming. Et godt og variert boligtilbud kan også forebygge at flere blir vanskeligstilte på boligmarkedet og motvirke segregering.

Utbygging av tilpassede boliger for eldre, med fysisk nærhet til viktige funksjoner og tjenester, kan gjøre det enklere og mer attraktivt for eldre å bli boende lenger i egen bolig. Dette kan redusere behovet for kommunale omsorgsboliger og institusjonsplasser, redusere behovet for transport, samtidig som eneboliger frigjøres til yngre innbyggere og gir et mer velfungerende boligmarked i kommunen.

Boligsosial plan skisserer opp viktige utviklingstrekk for boligforholdene i Kongsberg. Data fra SSB viser blant annet at kommunen i snitt har 2,1 personer per husholdning. Boligmassen i Kongsberg er satt sammen av 53, 3 % eneboliger, 24,4 % småhus og 22,4 % leiligheter. Kommunen har lagt til grunn at Kongsberg har behov for rundt 200 nye boliger per år fremover. Dette er et høyt anslag, men administrasjonen mener tallet er realistisk fordi næringsparken kan dokumentere store ordreserver og stort behov for rekruttering. Befolkningsveksten i Kongsberg framover vil preges av innflytting og at en større del av befolkningen blir eldre. Forholdet mellom boligmassen i Kongsberg kommune og boligpreferanser i spørreundersøkelser, tilsier at det er en stor underdekking for leiligheter i Kongsberg. Både Prognosesentrets datamodeller (2022) og Opinions undersøkelser for Buskerudbyen (2022) trekker i retning av at det bør bygges langt flere leiligheter framover.

Figurer er hentet fra Boligsosial plan.

Natur og kulturmiljø som en ressurs

Kongsberg har både verdifulle og interessante kulturmiljø, og rikelig med natur i bebygde områder. Det er viktig at arealplanleggingen ivaretar natur. Natur har betydning for naturmangfold og økosystemer, opptak og lagring av karbon, overvannshåndtering, lokalklima, forurensning, friluftsliv, helse og trivsel og en rekke andre økosystemtjenester. Sammenhengende grønnsrukturer bidrar til å ivareta disse funksjonene, og gir mulighet for naturopplevelser, rekreasjon og friluftsliv i nærmiljøet.

Kulturmiljø er kilder til kunnskap om Norges historie, og om et mangfoldig samspill mellom natur, klima og menneskers liv og virke i hele landet. Kulturmiljø kan brukes som ressurs i samfunnsutviklingen, og bidra til miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Fortsatt bruk, gjenbruk og transformasjon av historiske bygninger og bygningsmiljøer kan bidra til trivsel og attraktivitet på både store og små steder.

Det er viktig at vi i den videre utviklingen av Kongsbergs bebygde områder tar vare på disse kvalitetene og bruker de som en ressurs i enda større grad enn vi gjør i dag. Her er det mye potensiale å hente, om vi klarer å utnytte disse kvalitetene på en god måte.

Levekår, folkehelse, møteplasser og tilbud

Folkehelseoversikten til Kongsberg peker ut endring i befolkningssammensetning, sosial ulikhet, utenforskap og psykiske plager som viktige innsatsområder fremover. I boligsosial plan er det gjort en enkel undersøkelse av inntektsnivåer i ulike deler av byen. Det er trukket ut skattedata for ulike postnumre. I oversikten nedenfor, fra Nettavisen sitt verktøy, ble det trukket ut gjennomsnittlige inntektsnivåer for et tilfeldig valgt fødselsår (1977). Uttrekket illustrerer hvor store forskjellene i husholdningsøkonomi og kjøpekraft kan være mellom ulike deler av byen. 3610 Gamlegrendåsen: gjennomsnittlig inntekt 643 974 kr. 3612 Madsebakken: gjennomsnittlig inntekt 618 767 kr. 3613 Raumyr: gjennomsnittlig inntekt 554 423 kr. 3617 Skavanger: gjennomsnittlig inntekt 325 167 kr.

Tabell 1: Skattedata for ulike deler av Kongsberg by for et tilfeldig valgt fødselsår

3610 – Gamlegrendåsen | 3612 Madsebakken | 3613 – Raumyr | 3617 – Skavanger

Finn ditt nabolag	Finn ditt nabolag	Finn ditt nabolag	Finn ditt nabolag
POSTNUMMER 3610 KONGS KONGSBERG	POSTNUMMER 3612 KONGS KONGSBERG	POSTNUMMER 3613 KONGS KONGSBERG	POSTNUMMER 3617 KONGS KONGSBERG
FØDSELSÅR 1977	FØDSELSÅR 1977	FØDSELSÅR 1977	FØDSELSÅR 1977
Søk	Søk	Søk	Søk
1977-KULLE1 Gjennomsnittlig inntekt: kr 643 974 Gjennomsnittlig formue: kr 512 767 Andel med millioninntekt: 11 % Andel med millionformue: 16 %	1977-KULLE1 Gjennomsnittlig inntekt: kr 618 767 Gjennomsnittlig formue: kr 1 569 115 Andel med millioninntekt: 9 % Andel med millionformue: 15 %	1977-KULLE1 Gjennomsnittlig inntekt: kr 554 423 Gjennomsnittlig formue: kr 592 234 Andel med millioninntekt: 12 % Andel med millionformue: 19 %	1977-KULLE1 Gjennomsnittlig inntekt: kr 325 167 Gjennomsnittlig formue: kr 128 870 Andel med millioninntekt: 0 % Andel med millionformue: 9 %
ALLE ÅRSKULL Gjennomsnittlig inntekt: kr 517 188 Gjennomsnittlig formue: kr 921 264 Andel med millioninntekt: 10 % Andel med millionformue: 27 %	ALLE ÅRSKULL Gjennomsnittlig inntekt: kr 519 735 Gjennomsnittlig formue: kr 1 371 587 Andel med millioninntekt: 10 % Andel med millionformue: 30 %	ALLE ÅRSKULL Gjennomsnittlig inntekt: kr 441 639 Gjennomsnittlig formue: kr 1 129 642 Andel med millioninntekt: 7 % Andel med millionformue: 28 %	ALLE ÅRSKULL Gjennomsnittlig inntekt: kr 325 485 Gjennomsnittlig formue: kr 543 496 Andel med millioninntekt: 2 % Andel med millionformue: 17 %

Samfunns- og arealplanlegging, boligpolitiske virkemidler, boligbygging og offentlige tjenester kan bidra til å motvirke at økonomisk ulikhet gir opphopning av levekårsutfordringer. Det er viktig at kommunene bruker planleggingen aktivt for å sikre likestilt tilgang til kultur- og fritidstilbud, grøntområder og gode transportforbindelser. Friluftaktiviteter bidrar til bedre folkehelse, og for å oppnå høy friluftslivsdeltakelse i alle grupper av befolkningen bør kommunene planlegge for et variert nettverk av turstier og turveier.

Torg, grøntområder og gang- og sykkelforbindelser er viktig infrastruktur for både fellesskap og fysisk aktivitet. Kommunene har et særlig ansvar for å sikre lett tilgjengelige arealer, av god kvalitet, til opphold og aktivitet for barn og unge, eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Urbant landbruk kan styrke både sosial og økologisk bærekraft i lokalsamfunn og nabolag.

Barn og unge oppholder seg store deler av dagen i barnehagen eller på skolen. Gode og trygge uteområder er viktig og kan bidra til mer likeverdige oppvekstvilkår. Uteområder fungerer ofte som en ressurs i nærmiljøene etter åpningstid. Lokalisering og areal for barnehager og skoler har stor innvirkning på muligheten til å sikre gode og trygge uteområder, og det er viktig at arealbehov spilles inn tidlig i planprosesser.

Et variert og inkluderende kulturliv bidrar til å skape levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte. Kunst og kultur, idrett og øvrig frivillighet bidrar til sosiale fellesskap og gjør lokalsamfunn mer attraktive. Det er viktig at det i planleggingen avsettes tilstrekkelige arealer for kulturutøvelse, idrett og øvrig frivillighet, og at disse behovene ses i sammenheng. Frivilligheten har behov for tilgang til kommunale og fylkeskommunale bygg, og både profesjonelt og frivillig kulturliv har behov for egnede lokaler til kulturaktivitet. Idrettsaktivitet i lokalsamfunnene forutsetter utbygging av idrettsanlegg til både organisert idrett og egenorganisert fysisk aktivitet. Vurdering av sambruk, flerbruk og planlegging, oppgradering og utvikling av lokaler for frivillig aktivitet er en forutsetning for varierte møteplasser og tilbud lokalt.

Vurdering av planbehov

Det er behov for en revidering av **Kommuneplanens samfunnsdel**, og denne vil kunne ta opp i seg mange av de overnevnte problemstillingene. Det er vanlig at samfunnsdelen inneholder en langsiktig arealstrategi, med tilhørende kart. Det vil være til stor nytte for arealplanleggingen i Kongsberg, og den helhetlige planleggingen av lokalisering av viktige målpunkt, transport og overordnede vurderinger å få utarbeidet en kartfestet, tydelig langsiktig arealstrategi, som samler kommunens utviklingsstrategier. Denne bør utarbeides i tett samspill med Kongsberg Kommunale Eiendoms arbeidet med sin **Eiendomsstrategi**, som settes i gang i år. Dette må også sees i sammenheng med boligsosial plan.

Revidering av **Kommuneplanens arealdel** vil følge opp revideringen av samfunnsdelen og langsiktig arealstrategi. Se utdypende vurdering i kapittel 6.

For å få et sterkere grep om utviklingen av Kongsberg sentrum er det behov for en ny **Byutviklingsstrategi for Kongsberg sentrum**. Denne vil følge opp føringer kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, samt konkretisere og vedtaksfeste utvalgte anbefalinger fra Byutviklingsprosjektet. Den kan inneholde utvalgte virkemidler for å skape et mer attraktivt sentrum og være en samlende, helhetlig strategi. Aktuelle virkemidler vil være:

“Plan”-virkemidler - virkemidler for fysisk utforming og utbygging:

- Sentrumsplanen 380R, vedtatt i 2011. Denne endres fortløpende gjennom reguleringsendringer og erstattes av nye planer. En visualisering av mulighetsrommet som ligger der i dag kan være et fornuftig virkemiddel.

- Utarbeide en ny *Byromsplan med Handlingsplan*. Dette er ikke tenkt som en reguleringsplan, men som et strategisk kart som fremhever de viktigste parker, torg og gaterom i sentrum, hvilken rolle de skal ha i byromsnettverket, samt hvilken utvikling eller opprusting vi ser behov for. Det pågår allerede mange små og store prosjekter i byrommene våre i regi av Utvikling og anlegg. For eksempel Elveparktiltakene, prosjekter for Magasinparken, Flåtaløkkka og nytt torg der Andersengården tidligere stod. Oversikt over disse vil vi kunne samle her, og et viktig poeng er å lage en god og spennende visualisering av hvordan byrommene våre henger sammen, hvilke kvaliteter vi har og hvilke prosjekter vi jobber med og ønsker i fremtiden. Gjennom en handlingsplan vil vi kunne gjøre prioriteringer og bevilgninger til ulike prosjekter. Litt på samme måte som vi jobber med Kulturanleggsplanen. Løsningene i byromsplanen må være samordnet med Sykkelplassplan for Kongsberg og med Veinormal for Kongsberg.
- *Områdesatsninger*: Byutviklingsstrategien vil også kunne peke ut viktige områder eller kvartaler som krever ekstra fokus fra administrasjonen for å få til gjennomføring. Dette kan for eksempel gjelde Møllebakken-området, Drammensveien 1, Hasberggtjerdalen eller andre prosjekter som kommer fra kommunen.
- *Arkitektonisk veileder* eller estetisk veileder for bebyggelsen i sentrum.

Å ha en slik vedtatt byutviklingsstrategi vil kunne skape en felles plattform for arbeid med- og debatt om sentrumsutviklingen blant både administrasjon, politikere, innbygger og utbyggere. Ofte vil en god visualisering og tydeliggjøring av hvor kommunen vil satse, gi forutsigbarhet og utviklingsvilje hos utbyggere. Det vil forhåpentligvis også kunne bidra til flere initiativer fra det sivile samfunn.

Strategien bør også inneholde andre virkemidler, som for eksempel prosjekt for "Levende lokaler", en tydeliggjøring av hvordan kommunen ønsker å tilrettelegge for arrangementer eller midlertidige byromstiltak, og mål for en mer strategisk bruk av kunstig belysning.

En del av elementene i gjeldende Handelsstrategi og Reiselivsstrategi sammenfaller med forslaget til Byutviklingsstrategi. Her kan man derfor vurdere en sammenslåing av i alle fall enkelte deler.

Byutviklingsstrategien bør også omhandle hvem som har ansvar for å følge denne opp. Sentrumsutvikling er et område med mange faktorer, og mange interessenter og aktører. Det er derfor klokt å utvikle et godt samarbeid mellom flere aktører, både mellom ulike deler av administrasjonen i kommunen, politikere, grunneiere/gårdeiere, handelsstanden og eventuelt flere. Kongsberg Næringsforum er en naturlig samarbeidspartner.

Byutviklingsstrategien anslås å kunne være ferdig i 2026, gitt kommunens ressurstilgang på overordnet planlegging.

Som en del av grunnlaget for revidering av samfunnsdel, arealdel og utviklingen av en Byutviklingsstrategi er det behov for en *Handelsanalyse*. Denne vil gi oss nødvendig faktagrunnlag om situasjonen for handelen i Kongsberg kommune, eventuell handelslekkasje og anbefalinger for mengde areal- og lokalisering av areal regulert til handel fremover.

Kongsberg kommunes **Sykkelplan 2014-2023** er moden for revidering i 2024 eller 2025. Det samme er kommunens **Trafikksikkerhetsplan**.

Arbeid med stedsutvikling i kommunens tettsteder vil skje gjennom arbeid i enkeltprosjekter etter kapasitet og behov, samt som en del av arbeidet med rullering av arealdelen. Kommunen gjennomførte i 2022 et stedsutviklingsprosjekt for Hvittingfoss som etablerte et kunnskapsgrunnlag som hjelper Kongsberg kommune og lokalsenteret og gjøre kloke prioriteringer og valg. Rapport ble lagt fram, og vedtak ble gjort i UMU i oktober 2022 (PS85/2022 - 2022/3185). Vedtakspunkt 1 fra dette vedtaket ble fulgt opp i et videre arbeid med et mulighetsstudie for utvikling av Hvittingfoss sentrum. Dette ble presentert for UMU i september 2023 (PS 59/2023 - 2022/3185). Mulighetsstudien gir et godt utgangspunkt for videre arbeid med lokalsenteret Hvittingfoss. Studien ble tatt til orientering, og anbefalingene danner veiledende rammer for stedsutviklingen i plansaker framover.

Kongsberg kommune sitt faktagrunnlag i kulturminne og -miljøforvaltningen er i stor grad *«Temaplan bevaring for bykjernen og sentrumsområdene»* fra 2004 og *«Bevaringsplan for Kongsberg – Bygdene Sandsvær og Jondalen»* fra 1987. Disse er utdaterte og mangelfulle, og det foreslås utarbeidet en ny **Kommunedelplan for kulturmiljø**. Dette vil bli kommunen sin oversikt over viktige kulturminner og -miljøer og en plan for forvaltningen av disse. Planen gir kunnskap om fortida og avklarer hvilke kulturminner vi vil ta vare på i framtida. Samt en stor grad av forutsigbarhet i forhold til arealplanlegging, byggesaksbehandling og arbeidet med jordbrukssaker mv. Forarbeidene til dagens bevaringsplan og temaplan bevaring er svært gamle og har varierende nytte i forvaltningen av Kongsberg sin kulturarv. De er også mangelfulle i store deler av kommunen. I tillegg er holdningene til hvilke kulturminner som er bevaringsverdige endret. En kommunedelplan for kulturminner og -miljøer vil ha fokus på verdiskaping, bolyst, involvering, kunnskapsproduksjon og formidling. Den vil bli et viktig verktøy for at den kommunale forvaltningen av den vidunderlige kulturarven i Kongsberg blir forutsigbart for næringsinteresser, eiere av kulturminner og befolkningen generelt.

I Kongsberg kommune er det Hovedplan Vei, Hovedplan Vann og Hovedplan Avløp som brukes som styringsverktøy for prioriteringer av nyinvesteringer, vedlikehold og drift av den tekniske infrastrukturen. Hovedplan Vann og Hovedplan Avløp (2013) skal slås sammen til **Hovedplan vann og avløp** og revideres i løpet av 2025. **Hovedplan vei** skal revideres i 2026. Utbygging av teknisk infrastruktur henger sammen med vår utbyggingsstrategi og utlegging av nye områder i kommuneplanens arealdel, samt nye reguleringsplaner. Det er begrenset med ressurser til nye utbygginger og drift hos kommunen, og sett fra et økonomisk ståsted er det klokt at vi utnytter den infrastrukturen vi har godt før vi bygger ny. Det er også klokt om at eventuelle utvidelser av bebyggelse er forutsigbar og ligger inne i langsiktige planer slik at vi får til en best mulig utbygging av infrastrukturen.

Kulturanleggsplan 2022-2025 er kommunens veletablerte plan for idrett, fysisk aktivitet og kulturbygg. Ny hovedrullering igangsettes våren 2024 med tanke på sluttbehandling høsten 2025. Prioritert handlingsprogram for ordinære anlegg og kulturbygg revideres av kommunestyret gjennom årlig budsjettbehandling og ellers ved behov. Prioritert handlingsprogram for nærmiljøanlegg og friluftsliv revideres årlig av Utvalg for kultur og oppvekst.

Av andre relevante planer for friluftsliv har vi **Temaplan for friluftslivets ferdelsårer, Forvaltningsplan for statlig sikra friluftsområder (2022-2025)**, Kartlegging og verdsetting av friluftsområder. Kongsberg kommune har også **Dyrk Kongsberg 2023-2028 Strategi for urbant landbruk i Kongsberg kommune**.

Prioriterte planer i kommunestyreperioden

- Kommuneplanens samfunnsdelen med langsiktig arealstrategi
- Kommuneplanens arealdelen
- Eiendomsstrategi (KKE)
- Byutviklingsstrategi, inkludert byromsplan
- Sykkelpplan
- Kommunedelplan for kulturmiljø
- Hovedplan Vann og avløp
- Hovedplan Vei
- Kulturanleggsplan

6.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Utfordringsbilde og mulighetsrom

Samfunnssikkerhet handler om at bebyggelse og infrastruktur er trygg mot naturfarer nå og i framtidens klima, og trygg mot ulykker og annen samfunnsrisiko. Samfunnet er

avhengig av at vi har sikret arealer for matproduksjon, tilgang til rent og tilstrekkelig drikkevann, kraftforsyning og kommunikasjon. God beredskap er også avhengig av at Forsvarets arealbehov ivaretas.

Risikoen for naturfare øker stadig som følge av klimaendringene. For Kongsberg handler dette først og fremst om økt nedbør, økt styrtregn som øker sannsynligheten for flom, overvannshendelser og skred. Kongsberg har flere kvikkleireområder. Dette påvirker hvordan vi bruker arealene våre, og en helhetlig og kunnskapsbasert arealplanlegging er viktig. Den sikkerhetspolitiske situasjonen aktualiserer behovet for å ivareta Forsvarets arealbehov og behovet for vern av dyrka mark, i Kongsberg, som i andre deler av landet.

I tråd med Rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling fra KDD i 2018 bør planstrategien beskrive utviklingstrekk, utfordringer og strategiske valg tilknyttet samfunnssikkerhet jf. plan- og bygningsloven § 10-1. I den kommunale planstrategien bør kommunen også ta stilling til behovet for å revidere helhetlig ROS-analyse og overordnet beredskapsplan etter Sivilbeskyttelsesloven med tilhørende forskrift. Og endelig, bør kommunen ta stilling til hvilke gjeldende arealplaner som bør revideres ut fra hensynet til samfunnssikkerhet.

Vurdering av planbehov

I Kongsberg kommune har vi følgende planer innenfor Risiko- og sårbarhet:

- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for hele kommunen – revidert 2022
- ROS-analyse for kommuneplanens arealdel, utarbeidet i 2021
- Plan for kommunal kriseledelse. Denne revideres fortløpende, hvert år

I lys av viktige utviklingstrekk og status på nåværende helhetlig ROS-analyse vil administrasjonen jobbe frem **tre tilleggsanalyser som legges ved den Helhetlige ROS-analysen** for kommunen. Dette er analyser for miljørisiko, kulturminner/kulturmiljø og sikkerhetspolitisk krise. Helhetlig ROS med de tre tilleggsanalysene legges frem politisk i løpet av 2024. Neste hovedrullering blir da i 2027 eller 2028. Helhetlig ROS med tilleggsutredninger vil også være et viktig grunnlag til arbeidet med samfunnsdelen.

I lys av kunnskap fra Helhetlig ROS-analyse har vi vurdert om andre planer bør revideres ut fra hensynet til samfunnssikkerhet. Aktuelle planer er kommuneplanen, temaplan overvann, kommunedelplan kulturmiljø, byromsplan, smitteverkpplan og pandemiplan.

Prioriterte planbehov denne kommunestyreperioden:

- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)
- Kommuneplanens arealdel

7 Revidering av kommuneplanen og andre arealplaner

I planstrategien skal det særlig gjøres en vurdering av behov for revidering av kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og andre viktige arealplaner.

Samfunnsdel med arealstrategi

Kongsberg kommunes kommuneplan – samfunnsdelen ble vedtatt i 2018 og gjelder for 2018-2030. Planen bygger på et utviklingsarbeid gjennomført i 2016 og 2017. Det er vurdert at denne skal revideres, og at arbeidet skal settes i gang høsten 2024.

Hovedargumentene for en revidering er:

- *Samfunnsdelen som politisk styringsverktøy.* Det er et mål med plansystemet og fireårshjulet for kommunens planarbeid at samfunnsdelen skal være et reelt politisk styringsverktøy. Samfunnsdelen må derfor være forankret i kommunestyret, som er nytt siden dagens samfunnsdel ble utarbeidet. Administrativ ledelse og administrasjonen skal følge opp de politisk vedtatte satsningsområdene.
- *Utfordringsbildet.* Det er behov for revidering av samfunnsdelen for at innsatsområdene og målene som er satt skal treffe bedre på det utfordringsbildet vi har i kommunen nå, og for at flere deler av tjenesteområdene skal oppleve samfunnsdelen som relevant. Det er viktig med felles forståelse av hva som er de store utfordringene kommunen står ovenfor. Den demografiske endringen og et aldersvennlig samfunn er blant annet viktig å diskutere. Samfunnsdelen må også knyttes opp mot FNs bærekraftsmål.
- *Langsiktig arealstrategi.* Det er behov for å revidere langsiktig arealstrategi, tydeliggjøre den, og legge til et strategikart som senere kan brukes til å sile innspill i arealdelen. En styrket arealstrategi vil forsterke koblingen mellom arealbruk og langsiktig samfunnsutvikling. Dette er svært viktig og henger tett sammen. Et godt strategikart vil gi oss en enda bedre felles plattform og forståelse for arealbruk i kommunen. Det vil også legges til grunn for revidering av arealdelen, og for vurdering av eksisterende og ny arealbruk.
- *Sammenheng mellom samfunnsdelen og budsjett- og handlingsprogram.* Det er potensiale for å tydeliggjøre kommunens styringssystem og sammenhengen mellom målene i samfunnsdelen, mål og tiltak som finnes i kommunens temaplaner, og beslutningene som gjøres i forbindelse med budsjettarbeid hvert år.

I arbeidet med samfunnsdelen skal vi bruke tid på involvering, både politisk, i bredden internt i kommunen, og ut mot innbyggere og sivilsamfunn.

Arealdel og behov for utredninger

Kongsberg kommunes kommuneplan – arealdelen ble vedtatt våren 2022. Det er naturlig at kommuneplanens arealdel blir revidert i etterkant av at ny samfunnsdel med arealstrategi blir vedtatt. Ny arealdel bør følge opp eventuelle nye føringer fra samfunnsdelen.

- Fokus på næringsarealer, evaluering av lokalsentre og bysentrum, vurdering av nordbyen og fokus på nabolag og sosial infrastruktur er noen temaer som er aktuelle for revidering.
- Det er ønske om ny handelsanalyse, samt integrering av arealregnskap som grunnlag for vurderinger i kommuneplanens arealdel.
- Utredninger som gjøres i forbindelse med arbeid med kommunedelplan for Klima og miljø, og kommunedelplan for Kulturmiljø vil være aktuelt å bruke inn i arealdelen.

Etablering av nye kommunale formålsbygg må sees i sammenheng med langsiktig arealstrategi

Det er behov for flere nye kommunale formålsbygg i tiden fremover, innenfor helse og omsorg, svømmehall, idrettshall, basishall, veiseksjonen sine lokaler, og kanskje lokaler til deler av kommunens administrasjon/ledelse. Det kan også komme flere behov.

Det er nødvendig med ryddige, åpne og etterrettelige utredninger som inkluderer lokaliseringsanalyser – basert på statlige, regionale og kommunens egne føringer for lokalisering - nemlig en langsiktig arealstrategi.

- Etableringen av kommunale formålsbygg har svært mye å si for transport- og mobilitet i kommunen, da dette ofte genererer folk enten som skal på jobb eller til og fra tjenestetilbudene. Man skal alltid forsøke å plassere bygg med mange reisende nær kollektivholdeplasser.
- Etablering av kommunale formålsbygg er store investeringer som bør lokaliseres slik at de skaper merverdi i form av opprusting av sitt nærmiljø eller bidra til enten sentrumsutviklingen eller utviklingen i et nabolag eller et tettsted.
- Etablering av formålsbygg bør generelt sees på helhetlig og gjerne i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel og langsiktig arealstrategi.

8 Kilder og referanser

Kilder:

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse)
Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel
Folkehelseoversikt
Kommunens øvrige planer
Kunnskapsgrunnlag for planlegging (vedlagt saken)
FNs bærekraftsmål, <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Lover:

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
Lov om jord (jordlova)
Lov om klimamål (klimaloven)
Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)
Lov om kulturminner [kulturminneloven]
Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Kilder til teksten om folkehelse under kap 5.3

Dahl, E., Bergsli H & van der Wel K. A. (2014). Sosial ulikhet i helse. En norsk kunnskapsoversikt. Fakultet for samfunnsfag/Sosialforsk
Folkehelseinstituttet. Folkehelse rapporten. Psykiske plager og lidelser hos voksne. (2023). <https://www.fhi.no/he/folkehelse rapporten/psykisk-helse/psykiske-lidelser-voksne/?term=#konsekvenser-og-utfordringer>
Folkehelseinstituttet [FHI]/ Kommune helse (2023). Kommune helse statistikkbank. <https://khs.fhi.no/webview/>
Helsedirektoratet. Sektor rapport om folkehelse (2021). <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/sektorrapport-om-folkehelse>
Helsedirektoratet. Vunne leveår og helsetapsjusterte leveår (DALYs) ved fysisk aktivitet (2024). <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/vunne-levear-og-helsetapsjusterte-levear-dalys-ved-fysisk-aktivitet/resultater/samlede-gevinster-i-et-livsloppsperspektiv>
NAV. Flere uføretrygdde i 2022. (2023). <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/aap-nedsatt-arbeidsevne-og-uforetrygd-statistikk/nyheter/flere-uforetrygdde-i-2022>
Normann, T. M. (2023). Flere uføre med lav utdanning. SSB. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/trygd-og-stonad/statistikk/uforetrygdde/artikler/flere-ufore-med-lav-utdanning>
Statistisk sentralbyrå. Tabell 11715: Uføretrygdde, etter statistikkvariabel, region, alder og år. <https://www.ssb.no/statbank/table/11715/tableViewLayout1/>